

IZVEŠTJA

Muzejskega društva za Kranjsko.

Letnik III.

1893.

Sešitek 2.

Najnovejše izkopine z Gore pri Šmariji.

Poroča J. Pečnik.

Gomile na Gori pod cerkvijo sv. Magdalene pri Šmariji hranijo toliko lepih in zanimivih starin, da bi se ž njimi napolnil mal muzej. Izkopine so večinoma iz hallstattske dobe, katero zadnji čas Slovanom prijazni starinoslovci imenujejo ilirsko dobo. Prekopal sem doslej na tem grobišču nad 50 mrličev ter našel devet bronastih kotlov, kateri so zelo pomečkani in podrobljeni, a vendar se jih bode pet znabiti dalo sestaviti, da dobé prvotno, krasno obliko. Ker se izkopavanje nadaljuje, opišem naj tu le važnejše izkopine, ki so se našle v zadnjih dveh mesecih.

Poglavitno delo imamo pri velikanski gomili št. II. (Glej «Izvestja» III, 1, str. 2. in 35.) Ta gomila je prekopana še-le do polovice, ker se koplje nad 5 m globoko in premetavanje prsti napravlja veliko truda. V zadnjem sešitku «Izvestij» so bile že našete nekatere izkopine, katere je imela okrog sebe bogata ženska, najdena 16. februarja t. l. na zahodni strani te gomile 4 m globoko, namreč: nad 4000 steklenih korald ter bronastih okraskov, našitih po obleki, na vratu pa obešenih okoli 80 jantarjevih jagod, dalje 4 fibule, 4 bronaste zapestnice, med njimi 2 prav lepi votli, pozlačene bronaste uhane in veliko črno posodo. Na koncu nog sta ji ležali 2 bronasti situli (kotla), ki bi imeli zelo veliko ceno, ako bi bili bolje ohranjeni. Prva je pokrita z vzboknjenimi podobami od vrha do tal v peterih vrstah. (Sloveča vaška situla ima le tri vrste podob.) Ta situla ima ročaj in v vseh vrstah se

dobro razločijo borilci in čudne živali. Na drugi situli z ročajem je spodaj nekoliko okraskov, zgoraj pod povrazom pa jedna vrsta ptičev.

Enako zanimiva je deloma ohranjena bronasta situla, ki se je našla 21. februarja 1 $\frac{1}{2}$ m globoko na spodnji strani te gomile. Na njej se vidijo možje s širokokrajnimi klobuki. Slavni angleški starinoslovec A. J. Evans, vodja muzeja v Oxfordu, ki je 7. aprila t. l. nalašč prišel gledat izkopavanje na Goro, je določil, da je ta situla iz ilirske dobe, ker imajo klobuki na njej prav tako obliko, kakeršna se nahaja na ilirskih novcih, katere je ta učenjak že opisal v posebni knjigi. Poleg situle je ležalo železno bodalo z dvema železnima sulicama in nenavadno velika fibula iz brona. Isti dan smo 20 cm globoko pri drugem mrliču našli 2 fibuli z lepima ovnovima glavama.

Čudovito bogato je bila okrašena 8 do 10 let stara deklica, katero smo izkopali 3 m globoko na zgornji strani gomile 24. februarja. Nabrale so se zraven nje 4 zapestnice, 2 obnožnici in 3 izredno lepe in zanimive fibule. Prva fibula predstavlja na dvokolesnici sedečega moža, katerega peljejo trije konjiči, in pred njimi leti golob. Druga je mala fibula redke vrste z okroglimi okraski in tretja je iz višnjevega stekla z grebenčki. Imela je deklica pri nogah 3 razbite rudeče piskre, lepo bronasto žvenkljačo (sistro), mnogo krasnih steklenih korald in navratnih okraskov iz jantarja. Posebno čudno je, da se med steklenimi okraski vidijo pravilno izdelani vijaki iz stekla, zavrtani v matico. 1. marca smo v tej gomili odprli dva latenska groba in dobili notri 4 prav lične fibule, med njimi 2 nove vrste, 2 zapestnici, 1 bronasto ovratnico in več korald iz jantarja in stekla.

20. marca smo spravili na dan 3 m globoko pokopanega možkega mrliča, obrnjenega z glavo proti zahodu. Pri glavi je imel 2 sulici in košček železnega pasa ter izvrstno ohranjeno bronasto čelado z dvema grebenoma na vrhu. Drugi dan se je pa našla 4 m globoko ženska, ležeča v leseni rakvi, obrnjena z glavo proti jugu. Gornja obleka do pasa je bila okin-

čana s prav debelimi in svetlimi jantarjevimi koraldami in vmes so ležale debele, modre, steklene koralde. Obdajalo jo je mnogo zgnetenih okraskov s finimi verižicami, 2 bronasti masivni obnožnici, 2 zapestnici, ostanki uhanov in prelepa fibula iz rumenega stekla. Še isti dan smo zasledili 50 *cm* globoko, širok pločevinast pas in ostanke kotla, a brez sledú mrliča.

Srečen je bil dan 22. marca. Na zgornjo stran gomile smo prišli do moškega mrliča, ki je imel noge proti zahodu in glavo proti vzhodu. Poleg njega sta ležali 2 prav lepi fibuli, 2 svinčeni, a zdrobljeni zapestnici, 2 železni sulici, 1 kriv nož, 1 ost, 1 zdrobljen kotel, 1 širok bronast pas iz pločevine in nenavadno opasje s 16. bronastimi vlitimi okroglimi ploščami in 14. okraski, podobnimi zvončkom, z dvojnimi krožci. Ker so se zraven našli tudi kosci železne uzde, se kaže, da je to lepo bronasto opasje nosil pokojnikov konj.

Dne 23. marca se je našel mrlič z bogatimi prilozki. Ležal je 2 *m* globoko. Imel je pri sebi 2 bronasti fibuli in 2 železni sulici, konec nog pa 35 *cm* širok bronast kotel z vodoravnimi robovi, podobnimi valovom, od vrha do dna. Na straneh mu visita ročaja z verižnimi okraski. S tem nenavadnim kotlom se bode lahko ponašal deželni muzej. Naslednji dan sta bila prekopana še dva mrliča. 2 *m* globoko je ležal možak, ki je imel poleg sebe železno sekiro, 3 bronaste fibule in 1 pločevinast pas. Žensko pa, ki je bila zasuta v globočini 4. *m*, je obdajalo več korald, 2 rudeča raztolčena lonca, 2 veliki, votli nanožnici in 2 zapestnici.

5. aprila smo ondi dobili 2 lepi, votli, bronasti zapestnici, 2 bolj slabi, votli nanožnici in nekaj korald. Nastopni dan se je pa dobila 5 *m* globoko pokopana ženska, obrnjena proti severu. Ležala je v grobu, ki je bil založen z velikim kamenjem. Konec njenih nog so bile razsute črepine, 1 *m* na široko poleg nje pa se je nabralo veliko zlate pene, pomešane s prstjo. Kinčale so jo tudi debele in drobne jantarjeve koralde in 2 bronasti zapestnici. Blizu nje je počival 4 *m* globoko otrok. Nosil je v življenju nekoliko okrašeno nanožnico in zapestnico, navratni obroček in 2 mali ljubki bronasti fibuli, na katerih maček loví ptiča, in nekaj steklenih korald. To so mu priložili v grob.

Bogato opravljena je bila ženska, katero smo prekopali 10. aprila v globočini $1\frac{1}{2}$ m. Glavo je imela na vzhodni in noge na zahodni strani. O njenem bogastvu pričajo lepe jantarske koralde iz ovratnice, 2 nenavadno debeli in fino izdelani, votli zapestnici in 1 nanožnica, posebno pa krasna bronasta posoda, podobna skledi z visokim stojalom. Na vrhu sklede se kaže ovalna oblika in na strani obod z mnogimi okraski. Vsa podoba se bode še-le prav pokazala, ko se bode posoda otrebila prsti, s katero je bila vzdignjena. Lahko se pa reče že sedaj, da je to redkost prve vrste. Zraven nje je ležal črn pisker.

Vsi doslej našteti predmeti so se našli v veliki gomili št. II. Poskusil sem razkopavati tudi druge gomile, da bi se prepričal o njih vrednosti. Kaže se, da po zanimivi vsebini nočejo zaostati. V gomili precej nad št. II. so se pokazali že 20. februarja trije pepelni grobi drug nad drugim, vsi obdani s kamni. V srednjem je bila velika bronasta fibula, sežgan bronast kotliček, več razbitih loncev in bronasto vrentence. Daleč doli pri Hrastju se je iz neke gomile vzdignil cel koščénc, ki je imel okrog sebe le malo kinča. Prav važna je bila pa gomila (št. XII.) nad Joštarjem, kjer se je odprl 2 m v zemlji ležeči pepelni grob. Obložen je bil z nekoliko obdelanim kamenjem in pokrit s ploščo, ki je pa, žal, že davno vsled zemeljske teže zdrsnila v globino in potrla veliko žaro. Grob je bil 110 cm dolg, 90 cm širok in 60 cm visok. Cela sta bila v njem dva manjša lonca, jeden črn, kakoršnega kaže v prvem sešitku na podobi št. 8, in drugi lonec je prevlečen z rudečimi črtami. Na vrhu pepela in kostij sta zraven koscev bronaste posode ležali navskriž dve železni sulici, 1 sekira, 1 krivač in dvojé zakrivljenih želez z zobovi na spodnji strani. Sicer bi kdo lahko mislil pri teh železih na stremena, a ker trdijo starinoslovci, da stremenov tačas ljudje še niso poznali,¹ sta to najbrže krampeža. Gotovo so bili železni krampeži tudi starim prebivalcem, ko so plezali po zimi na strmo Goro v svoje stanovališče, zelo potrebni. Ko se je odprl ta grob, je bilo navzočih nekaj gospodov iz Ljubljane.

¹ Primeri obširno Schlieben-ovo razpravo: «Geschichte der Steigbügel» s 352. podobami v «Annalen des Vereines für Nassauische Alterthumskunde», zv. 24., l. 1892.

Veleč. gosp. dr. Fr. Lampè je odprti grob fotografiral in po njegovi fotografiji se je naredila nastopna podoba. Najdbe se tu ne vidijo jasno, ker so še pokrite s pepelom in črepinami razdrobljene žare. Gleda se od zgoraj dol v grob.

Blizu opisanega groba smo pozneje izpod skrili vzdignili 70 *cm* visoko in 56 *cm* široko žaro. Imela je v sebi sežgane kosti, skledo in črn pisker z dvema ročajema. Lega te gomile, ki ni imela mrtvašnice, je na načrtu zaznamovana s števil. XI.

Nemško-slovenska starinoslovska terminologija.

Spisal S. Rutar.

- Anhängsel = obesek;
 Armring = zapestnica;
 Becher = kupa;
 Beigabe = priložek;
 Blech = pločevina;
 Blechgürtel = pločevinast pas;
 Brandgrab = žgani (pepelni) grob;
 Brillenfibel = kotančasta fibula;
 Bügel = locanj;
 Charnier = tečaj;
 Doppelbeil = dvorezna sekira;
 Doppelnadel = zalásnica;
 Fibel = zapenjača, fibula;
 Firnis = pokost;
 Flachbeil = ploskasta sekira;
 Flachgrab = ravni grob;
 Fußring = obnožnica;
 Gerölle = prod, grušec;
 Geschiebe = prodovina;
 Gießkanne = ročka;
 Glasur = lošč;
 Grabkammer = mrtvašnica;
 Hackmesser = sekáč;
 Haftel = kopčica;
 Halsband = koralde, zavratnica;
 Hammer (beil) = mlat;
 Handmühle = žrnva;
 Henkel = ročaj;
 Hügelgrab = gomila;
 Kahnfibel = čolničasta fibula;
 Kelch = čaša;
 Kies = kršec;
 Knauf = jabolko;
 Knopf = bucka;
 Krummesser = krivač;
 Knotenfibel = vozlatá fibula;
 Mure = plazovina;
 Nische = ponára, ponor;
 Nuthe = zatfka;
 Parierstange = branik;
 Pfahlbauten = mostišča, stavbe na koléh;
 Pfahlbauer = mostiščarji;
 Radrunse = kolotočina;
 Reibstein = drgač;
 Schabwerkzeug = strgalo;
 Schaftlappen = toporiščni uhlji;
 Schale = zdela, zdelica;
 Scheibe = koluta;
 Schildbuckel = ščitna grba;
 Schlacke = žlindra, plena;
 Schlägel = tolkač;
 Schlangenfibel = kačasta fibula;
 Schmelztiegel = talilni grnec (pisker);
 Schmuck = nakrasnina;
 Schnalle = zaponá;
 Schneide = ostrina, rez;
 Schramme = brazgotina;
 Schüppchen = luske;
 Schuttkegel = sipec;
 Skeletgrab = okostni grob;
 Spinnwirtel = vrtavka, vreteno;
 Spirale = kotanec (kolutanec);
 Spritzen = štrcati;
 Steinbeil = balta, kamenita sekira;
 Tasse = zdelica;
 Tragreif = povraz;
 Tülle (Dille) = tuljava;
 Urne = žara;
 Urnenfeld = žarasto pokopališče;
 Widerhaken = repin.

Slovenska osebna imena v starih listinah.

Spisal J. Scheinigg.

(Dalje.)

V sledečem zapisniku zbrana so osebna imena, ki ja nahajamo v Zahn-ovi knjigi «Urkundenbuch des Herzogthums Steiermark». Omenili in dokazali smo že zadnjič, da so nadevali slovenskim podložnikom pri krstu nemška imena. Jasna priča iz napominane knjige je ta-le: Ko je l. 1222 Ulrik, opat šent-pavelski, prepustil Wernhardu slovenjegraškemu štiri zemljišča («hobas»), sta med pričami dva Sifrida; jeden ima priimek Bawarus, drugi pa Sclaus; bil je ta torej Slovenec, a imel je nemško ime Siegfried.

1.) **Anica** (Anza), sužnja. Zamenil jo je l. 1130 z drugimi sužnji vred, ki so stanovali v Scheiflingu (in loco Suvelich dicto) na Gorenjem Štajerskem, svobodin Sigihart z Egilbertom, škofom frizinškim, za druge v Lind-u pri Judenburgu bivajoče. (Zahn I. 57.)

2.) **Bato** (Pato) je med pričami, ko je l. 1140 opat michelbeurenski prepustil posestvo v Drassendorfu nekemu Urlingu. (Ravno tam str. 195.) Ime je izvajati od besede batū = baculum.

3.) **Božan** (Potschan) Dietrich je pričal l. 1226, ko je Waltfrid, opat šent-lambertski, potrdil, da je vitez Perenger podaril cerkvi v Mariahofu nekaj posestev v Baierdorfu pri Neumarktu. (Ravno tam II. str. 328.)

4.) **Božo** (Possho) Ditricus je bil priča, ko je okoli l. 1233 krški škof Ulrik potrdil zameno posestev med svojim ministerijalom Bertholdom in samostanom šent-lambertskim. (Ravno tam II. 414.) Bržkone ista oseba, kakor pod št. 3.

5.) **Bratrica** (Bratreza) med 22 sužnji v Lindu, ki jih je zamenil l. 1130 Egilbert, škof frizinški, za ravno toliko drugih v Scheiflingu. (Str. 56.) Podlaga imenu je bratrū = brat, kakor še dandanes govorijo po Koroškem to staroslovensko besedo.

6.) **Bražuta** (Brazuta), med sužnji, kakor prejšnja. (Str. 56.)

7.) **Dedovit** (Tediwit), posestnik na gori «supra Obelach», sedaj Oeblarn na Gorenjem Štajerskem; njegovo posestvo je

imel v lasti Walchun «nobilis de Machlant» in je je podaril l. 1147 na altar sv. Blaža v Admontu. (Str. 281.)

8.) **Dobrej** (Dobray) je bil mestjan (civis) v Fürstenfeldu; pričal je l. 1232, ko je Friedrich II., vojvoda avstrijski, razsodil pravdo, ki je bila med viteškim redom sv. Janeza in župnikom riegersburškim o cerkvi v Fürstenfeldu. (II. 395.)

9.) **Dobrica** (Dobriza), sužnja, kakor Anica. (I. 57.)

10.) **Dobročica** (Dobroziza), sužnja, kakor Bratrica. (Str. 56.)

11.) **Dobrogoj** (Debrogoj) je bil priča, ko je okoli l. 1130 neki Chragil prepustil hospicu sv. Marije Magdalene v Brezah svoje posestvo v «Gnesindorfu» (= Knežja vas; sedaj je ime prestavljeno v Grafendorf) pri Brezah. (Str. 140.)

12.) **Dobronega** (Tobronega), svobodinka (libera mulier); podarila je okoli l. 1150 na altar sv. Amanda v Admontu za tamošnji hospic svojo deklo Sprinzo z njenimi sinovi in njih potomci. (Str. 140.) Ime je sestavljeno iz dobrŭ + nega (curatio) in pomenja: a bona curatione (infantium) nomen habens.

13.) **Domoslav** (Domzla) pričal je, ko je okoli l. 1185 pogodil se Chunrad Topilsteinski z admontskim samostanom o dveh zemljiščih v Kapli na Krapfeldu. (Str. 631.) Ime pomenja: a domo nomen habens in odgovarja točno grškemu *Ἀστυκλῆς*, staronemškemu Hiemar.

14.) **Dražil** (Draschil), admontska priča, potrdi, da je podaril okoli l. 1150 svobodin Wolfger de Chamere (Kammern) posestvo na altar device Marije in sv. Blaža v Admontu. (Str. 315.)

15.) **Dražun** (Tratsun, Traschun). Njemu je izročil okoli l. 1150 mejni grof (marchio) Günther 14 posestev pri Lipnici (Leibnitz), da ja odda Admontcem v last. (Str. 296.) L. 1144 nahaja se njegovo ime v isti zadevi. (Str. 332.)

16.) **Gojslav** (Goizla), priča v isti zadevi, ko Dobrogoj. (Str. 140.) Pomen imena je: a pace (goj) nomen habens.

17.) **Hrast** (Chrast) in brat mu Oto podarila sta okoli l. 1150 samostanu admontskemu 12 oralov zemlje in pristavo (locum curtis) pri vasi «Uorhe» za blagor svojih duš. (Str. 324.)

18.) **Hvatec** (Hvvatiz), priča, kakor Dobrogoj, v zadevi, pod št. 11 omenjeni. (Str. 140.) Podstava je hvatŭ, kar v ruskem jeziku pomenja pogumnega človeka. (Mikl. Et. W. 92.)

19.) **Imica** (Imiza), sužnja, kakor Bratrica. (Str. 56.) Druga Imica je bila istotako sužnja, njen brat Noppo podaril jo je okoli l. 1130 Admontcem. (Str. 142.)

20.) **Janez** (Jannes) «de Marchia» je pričal, ko je okoli l. 1125 Konrad, nadškof solnograški, admontskemu samostanu prepustil posestva v Radimljah («Radelah») na Spodnjem Štajerskem. (Str. 129.) Ta Janez iz Marke je bil med pričami l. 1139, ko je isti nadškof potrdil Admontcem svoja in svojih prednikov Gebharta in Thiema darila. (Str. 185.)

21.) **Jelen** (Gelen), suženj, kakor Bratrica. Drug Jelen je bil kuhar (cocus) in je pričal, ko je okoli l. 1185 Ekebert de Carinthia podaril stolnemu kapiteljnu solnograškemu posestvo v «Sakkach» (sedaj Saggau) pri Lipnici. (Str. 637.)

22.) **Jurko**, priča, ko je l. 1216 Gotfrid, opat admontski, dal dva rudnika na gori «Zezzen» pri Hüttenbergu v najem. (II. str. 214.)

23.) **Krašan** (Grazan) je bil med pričami, ko je okoli l. 1128 ustanovil Konrad I., nadškof solnograški, hospic v Brezah. (I. str. 134.)

24.) **Kristan** (Christan), priča, ko je okoli l. 1135 Pilgrim iz Bistrice Admontcem podaril posestvo v Sigersdorfu. (II. str. 3.) Podlaga imenu je krístü = Christus, crux.

25.) **Kunica** (Chuniza) je bila babica Šur-ova, ki je omenjen pod št. 53. (I. str. 398.) Druga Kunica iz Pfaffendorfa podarila je admontskemu samostanu posestvo v Lobmingu pri Judenburgu okoli l. 1150. (Str. 320.)

26.) **Leskovar** (Lezgowar) Rabne. Okoli l. 1220 razsodila je Otilija, opatica v Gössu na Gorenjem Štajerskem, pravdo med nekim Engelingom in dediči po njegovi sestri. Med pričami je tudi Slovenec Lezgowar, katero ime je še dandanašnji po Štajerskem navadno. (II. str. 264.)

27.) **Medved** (Medwed). Okoli l. 1222 obdaril je Ulrik, opat šent-pavelski, Wernharda slovenjegraškega s štirimi posestvi s tem pogojem, da ja dobi po njegovi smrti zopet samostan. Med pričami je Medved klicár (preco) in že zgoraj napominani Sifrid Sclauus. (II. str. 291.)

28.) **Mirolas** (Mirlaz), suženj kakor Anica. (I. str. 57.) Ime nosi slovenski pečat in vendar ga ni bilo mogoče razložiti, da bi stalo. V 1. sešitku «Izvestij» na str. 10. je navedena neka ženska z imenom Dobrolas in spodaj bomo še našli ime Žitolas (Sitolaz). Pri vseh treh je prvi del lahko izluščiti: mirū (nomen), dobrū (bonus), žitī (vita). A kaj je končnica las? Recimo, da je samo zapisano mesto: slav, potem dobimo tri lepa imena: Dobroslav, Miroslav, Žitoslav. Pomisliti nam je, da so imena zapisavali slovenščine nevešči uradniki (notarii, advocati, cancelarii i. t. d.), da so listine prepisavali ravno taki redovniki; tudi na tiskovne pomote bi se dalo misliti. Vsekakor pa to ne zadostuje, da bi se tolmačila vsa tri imena tem potom, ki bi se mogel rabiti samo v enem slučaju.

29.) **Mojca** (Moyza) bila je vdova. Okoli l. 1155 prodala je Admontcem 7 oralov zemlje pri Lobmingu (Lobenich). (Str. 361.) Kako pa je to ime razlagati? Mislim, da je skrčeno iz: moja Mica.

30.) **Mojgoj** (Mogoy) de Gestnich (= Gösting pri Gradcu) je bil priča, ko je okoli l. 1190 Otakar, vojvoda štajerski, razsodil pravdo med Admontci in Wolfingom, svojim komornikom, o posestvih v Eibisfeldu (Alboldisveld). (Str. 699.)

31.) **Negoj** (Negoy), priča v isti zadevi. (Str. 699.) Ime je izvajati od besede nêga = curatio infantis.

32.) **Neško** (Nesco), priča, kakor Dobrogoj. (Str. 140.) Drug Neško je bil admontska priča, ko sta se pogodila okoli l. 1150 samostana admontski in šent-jurski (na Koroškem) o posestvih na gori «Zossen» pri Hüttenbergu. (Str. 319.) Tudi to ime se nanaša na deblo: nêga.

33.) **Nežič** (Neziz) je bil posestnik v Lobmingu (Lomnicha) pri Knittelfeldu okoli l. 1050. (I. str. 66.) Od istega debla.

34.) **Pero**, suženj, kakor Anica. (Str. 57.) Drug Pero je pričal okoli l. 1135 o mejah med admontskim in garstenskim samostanom. (Str. 169.) Okoli l. 1140 prepustil je Sigihart Hetzendorfski Admontcem posestvo v Hauzenbichel-u in jim podaril še drugo v Leistachu; med pričami je Pero. (Str. 206.) Ko je l. 1163 Eberhart, nadškof solnograški, izročil samostanu

Formbachskemu cerkev sv. Petra v Münchwald, bil je med pričami zopet neki Pero. (Str. 444.) Petega Pera najdemo v listini od l. 1181, ko je Albert, škof frizinški, potrdil, da sta zamenila nekatera posestva Peringer, opat šent-lambertski, in Dietmar Lichtensteinski. (Str. 581.) Leto pozneje potrdil je to zameno Otakar, vojvoda štajerski, in Pero je bil zopet za pričo. (Str. 582.) Pričala sta neki Pero in njegov sin Arnold v zadevi, ki smo jo že pod št. 30. omenili. (Str. 699.) Konečno je bil Pero priča, ko je l. 1232 naddijakon Otakar razsodil pravdo, ki sta jo imela admontski in sekovski samostan o mejah župnije kobenz-ske in sv. Mihaela ob potoku Liesingu. (II. str. 397.)

35.) **Pes Chunrat** je med pričami, ko se je okoli l. 1215 Wernher de Tanne pogodil s šent-pavelskim samostanom o nekaterih posestvih v okolici mariborski. (II. str. 209.) — Neki dominus G. Pes je pričal l. 1229, da so gospa C. de Marchpurch in njeni sinovi prepustili Zajckloštru (claustrum s. Johannis in Sishel) dve posestvi pri Konjicah v odškodnino. (II. str. 361.)

36.) **Predislav** (Peczlaus) je bil oskrbnik (advocatus) Hemin, ko je ustanovila l. 1042 samostan krških redovnic in ga obdarila s potrebnimi posestvi. (Str. 59 in 61.) Drug Predislav (Prezlaw) je pričal z drugimi tržani (forenses) breškimi vred, ko je okoli l. 1135 podarila Sofija farchahofska hospicu sv. Marije Magdalene v Brežah svoje posestvo v Farchahofu pri Trgu. (Str. 162.) — Neki Predislav (Bridizlavs) je zamenil okoli l. 1145 z admontskim samostanom posestvo pri Mauternu za drugo, ki je je prejel od istega samostana. (Str. 245.) — Predislav (Prezlavs) in njegovi sinovi so pričali l. 1240, ko je Meinhard, grof Goriški, podaril admontskemu samostanu neki gozd v Velikem Kirchheimu na Koroškem. (II. str. 503.)

37.) **Prem Hainricus**. L. 1220 se je končala pravda med hospicem na Semmeringu in Herrandom Wildonskim. Ta je moral prepustiti hospicu za odškodnino 4 posestva v Reibersdorfu pri Hartbergu. (II. str. 258.) Ime Prem se izvaja od pridevnika premŭ = rectus. Gotovo ista oseba je Hainricus Preme, ki je pričal l. 1222, da je Hartnidus de Orte prepustil istemu hospicu v odškodnino posestvo v Mitterndorfu ob Murici. (II. str. 289.)

38.) **Radogoj** (Ratigoj), suženj, kakor Bratrica. (I. str. 56.)

39.) **Radonja** (Radonga), suženj, kakor Anica. (Str. 57.)

40.) **Radoš** (Radoz), suženj, kakor Bratrica. (Str. 56.)

41.) **Slava** (Zlawa), žena Trdoslavova. (Str. 675.)

42.) **Stagaj** (Stagoj), priča v isti zadevi, v kateri je pričal Stanigoj. (II. str. 393.)

43.) **Stamir** (Ztamar) posestvoval je v Pongau-u novo izorano ledino (novale = Neubruch). Omenja se v listini, naštevajoči vsa posestva in desetine, katere je podaril Admontcem solnograški nadškof Gebhart v letih 1074—87. (Str. 89 in 92.) Ime pomenja: a firmiter stando nomen habens.

44.) **Stano**, suženj s tremi drugimi vred, katere je podaril nemški kralj Henrik III. z dvema kraljevima posestvoma mejnemu grofu Gotifredu v Göstingu (Gestnic) l. 1042. (Str. 60.) Deblo stanū = stare je podlaga imenu.

45.) **Stojan** (Ztoyan) je bil priča v pravdi, ki sta jo imela samostan admontski in Wolfing, komornik štajerski, okoli l. 1190 zaradi nekaterih posestev pri Lipnici. (Str. 699.) Osebna imena, ki se izvajajo iz debel: sta, stan, stoj, izražajo, kakor razlaga Miklosich (Denkschrift. d. Ak. d. W. X., str. 314, št. 364), stanovitnost, vstrajnost tako imenovanega človeka. Srbske matere nadevajo otrokom ime Ostoja, menëč, da jim ostanejo pri življenju; storila je isto tako tudi Vukova mati svojemu drugemu sinu, izgubivši prvega. Primerjati se dajo taka imena grškim *Μένων, Μόνιμος, Στασις, Ευστάθιος*. — Drug Stojan (Ztoian) in sosed mu Richard podarila sta okoli l. 1150 svoji posestvi v Edlingu pri Trofaiach-u na Gorenjem Štajerskem sv. Blažu v Admontu za spasitev svojih duš. (II. str. 3.)

46.) **Stanigoj** (Stangoj). L. 1232 razsodil je Eberhard II., nadškof solnograški, pravdo, ki sta jo imela Otakar, župnik pri sv. Lovrencu ob Murici, in Sifrid, oskrbnik (hospitalarius) hospitala v «Cerewaldu» (sedaj Spittal am Semmering) o cerkvi sv. Janeza v Mürzhofen-u in dveh cerkvah v Kindbergu. Za pričo je bil med drugimi tudi slovensk kmet iz Krieglach-a, po imenu Stangoi. (II. str. 393.)

47.) **Stojša** (Ztoyse) je pričal s prvim Stojanom v isti zadevi. (I. str. 699.)

48.) **Svečej** (Zwantschei), priča, kakor drugi Neško. (Str. 319.)

49.) **Svetin** (Zwantin) je bil «liber colonus» admontskega samostana in je pričal, ko se je okoli l. 1190 plemič Otto de Pūch odpovedal v korist Admontcem vseh pravic do posestev v Dolniku (Dalling) na Zumoltispergu (sedaj Zammelsberg) v krški dolini na Koroškem. (Str. 695.)

50.) **Svetopolk** (Zventibolch) ime je možu «progenie bonae nobilitatis exorto», ki ga je cesar Arnulf l. 898 bogato obdaril s posestvi v krški dolini. (Str. 15.) Ona posestva je podelila pozneje Hema novoustanovljenemu samostanu krškemu; iz njih se je izcimila krška škofija. — Drug Zventipolch je pričal, ko je l. 925 svobodin Reginhart podaril nadškofu solno-graškemu Odalbertu svoja posestva pri Ljubnem (in Livpinatal) in mesto teh prejel druga ob Murici in potoku Liesingu. (Str. 18.) Identičen ž njim je gotovo Zventipolch, ki je pričal l. 925 v slični zadevi. (Str. 19.) — Leta 930 sta menjala zgoraj omenjeni nadškof Adalbert in plemič Markwart nekatera posestva; med pričami je Zventipolc. (Str. 24.) Istotako se nahaja med bavarskimi pričami (ad aures attracti) Zventibold, ko je l. 927 isti nadškof zamenil s svojim podškofom (chori episcopus) nekaj posestev v Grosupljem (Grazluppa) na Gorenjem Štajerskem za druga pri Brucku in Rottenmannu; listina je podpisana v Gospej-Sveti (in ecclesia s. Mariae ad Karantanam). (Str. 21.) — Šestič je pričal Zuentipolch l. 931, ko je grof Alprich zamenil z istim nadškofom posestvo in plavž (flatum ferri) «Gamanara» pri Obdachu za solno jamo (locus patellaris). (Str. 25.) Ni dvomiti, da je priča Zventipolch v zadnjih treh listinah jedna in ista oseba. Ime je sestavljeno iz svetū = validus + plūkkū = agmen, cohors in pomenja: validum agmen habens, nemški Folcswind, grški *Ἐφόστραιος*.

(Konec pride.)

Donesek k zgodovini pošte na Kranjskem.

Spisal A. Koblar.

Prav dober članek je o tem predmetu spisal gospod prof. Ivan Vrhovec v «Ljubljanskem Zvonu» l. 1888, str. 652. Ker sem našel v arhivu Rudolfinuma nekoliko novih podatkov, in ker se bode kmalu praznovala 400 letnica, odkar se je ustanovila prva pošta v Avstriji pod cesarjem Maksimilijanom I., priobčim nastopne črtice.

Hitri seli so od l. 1496. tekali od državne meje do Dunaja in prenašali uradne novice. Redna pošta se je pa ustanovila v Notranji Avstriji še-le v 16. stoletju. 17. marca 1573. leta je namreč odredil nadvojvoda Karol, da se osnuje redna peš-pošta (fußlauffende Ordinari-Post) med Gradcem in Ljubljano. Vsak četrti dan so prinašali in odnašali tekači uradna in zasebna pisma. Deželni stanovi kranjski so privolili 21. oktobra leta 1573. letnih 200 gld. podpore za predlagano prvo peš-pošto na Kranjskem.¹ Leta 1578. je zahteval nadvojvoda 300 gld. podpore za novo pošto s konji med Ljubljano in Mariborom. A deželni stanovi kranjski so dovolili le 200 gld., češ, da so v stiskah za denar zaradi vojnega posojila.² Posebno poštno zvezo med Gradcem in Benetkami je osnoval nadvojvoda Karol l. 1584. Od kranjskega deželnega zbora je zahteval 16. marca 1584 zopet letnih 200 gld. podpore.³ Tačas so mu stanovi to zahtevo odbili, a l. 1588. so se udali in dovolili za ježno pošto v Benetke omenjeno svoto.⁴ Še isto leto je pa prišel v Ljubljano dvorni poštar Ivan Krstn. grof pl. Parr in je želel v imenu nadvojvode, da naj deželni stanovi dovolijo za izvanredno pošto «auf gemaine Verlag» 300 gld. ali 200 tolarjev. Ta pošta bi ne nosila zasebnih pisem, ampak samo poročila deželnih uradov in vicedoma. O nameravanem prispevku se stanovski odbor ni mogel tisti dan odločiti.⁵ Kako je bilo

¹ Dež. arh. v Rudolf. Zap. dež. zbora I, 546. Dimitz, Gesch. Krains III, 223. — ² Ibid. Zap. dež. zb. II, 407. — ³ Dež. arh. I (Viced. arh.), 132, 6. — ⁴ Valv. Ehre. d. H. Kr. II, 178. — ⁵ Dež. arh. Zap. dež. zb. V., 270.

pozneje, ne vemo. Zadovoljil se je menda nadvojvoda Karol z letnimi 200 gld. deputata za beneško pošto. V zahvalo je podelil 26. novembra 1589 kranjskim stanovom svoboščino, vsled katere so smeli vsi kranjski plemiči (Landleute) s svojimi uradniki in posli odpošiljati pisma poštnine prosto «in ordinari et extraordinari».⁶

Prva pošta je bila kaj priprosta in se je borila z mnogimi zaprekami, posebno zaradi slabih cest in pomanjkanja mostov. Kadar je Sava močno narasla, si niso upali voziti brodarji na črnuškem brodu (mostú tačas še ni bilo na Črnučah) in pismonos je moral čakati, da se je voda utekla, ali pa je ubral pot na Kranj in šel ondi čez most. Leta 1584. se je moral pri nadvojvodi opravičevati ljubljanski poštni upravitelj Frančišek Leberwurst, ker pri Sv. Jakobu na Savi poštni hlapec ni mogel priklicati nobenega brodarja, da bi ga bil prepeljal čez Savo. Leberwurst je pozval pred-se črnuškega in šentjakobskega brodarja, da se opravičita. Rekla sta, da do 10. avgusta l. 1584., ko je šla prva nova pošta iz Ljubljane na Šent Jakob, še ni bilo nobenega ukaza, čakati pri brodu na pošto, in da so bili tedaj brodarski hlapci že odšli domov. Nato jima je velel poštni upravitelj, da naj v prihodnje noč in dan strežeta na dohod pošte, posebno črnuški brodnik, ki ima brod od nadvojvode v fevdu.⁷ Polagoma so začeli delati mostove. Leta 1608 so naredili lesen most čez Pešato pri Dragomlji, ker je ondi hodila pošta na Brdo.

Glavna poštna postaja za Kranjsko je bila v Ljubljani. Na jedni strani je imela Ljubljana zvezo z Benetkami po postajah: Vrhnika, Logatec, Hrušica, Sv. Križ in Gorica, na drugi strani je pa šla pošta čez Brdo, kjer je bila še za časa Valvasorja jedina poštna hiša na Gorenjskem,⁸ in dalje proti Gradcu. Iz Benetk je dohajala v Ljubljano pošta ob torkih, iz Gradca pa ob četrtkih. Druga pošta, s postajami: Višnja Gora, Trebnje, Novo Mesto in Metlika, je šla na Karlovec. V Celovec,

⁶ Dež, arh. v Rud. II. (Stanov. arh.), zv. 396. — ⁷ Ibid. I. zv. 132, 6. —

⁸ Valv. Ehre d. H. Kr. II, 129.

Reko in druge kraje so pa nosili pisma le redni tekači. Zveza med Ljubljano in Trstom se je ustanovila 29. januarja l. 1688. Dotično pogodbo je sklenil ljubljanski poštar Volbank Žiga baron pl. Strobelhoff z Dominikom dell' Argento, pooblaščenecem tržaškega mestnega sveta. Pošte je vzdrževala dvorna kamera v Gradcu in pobirala poštnino, dežele so pa dajale letne podpore. Le dolensko pošto je imela kranjska dežela sama.⁹

Mimogredé naj navedemo imena nekaterih poštarjev iz 17. veka. V samotni Hrušici je stanoval leta 1608. Štefan Godina. Za ljubljanskega poštarja Mihaela Tallerja se je potegnil nadvojvoda 10. aprila 1609 in ukazal Ljubljančanom, da morajo posojati konje za hitre sele, kadar poštar svojih konj nima domá. Taller je umrl l. 1640. in za njim je dobil pošto Matija Strobl, katerega je v to službo vmesnil kranjski vicedom Orfej grof pl. Strassoldo. Na Vrhniki je l. 1613. odpravljajal pošto ondotni sodnik Ivan Flach, nastopno leto pa cestninar Hijeronim Muerögger. Okrog l. 1671. je bil poštni upravitelj na Kranjskem davkar Jurij Schönoutsch.¹⁰ Leta 1681. so imeli dolenske pošte: Wolf Žiga pl. Strobelhof ljubljansko pošto z letno plačo 150 gld., Franč. Florjančič višnjegorsko, Ivan Alberthaller trebanjsko, Nikolaj Luschketini novomeško in Adam Peer metliško. Poslednji štirje so imeli letne plače po 100 gld. Za priprego od Metlike do karlovške stražnice na vrhu Gorjancev se je pri vozni pošti plačevalo po 51 krajcarjev.¹¹

Cesar Jožef I. je odpravil pri pošti nekatere razvade. Ukazal je 12. aprila 1706, da poštarji čez tri dni ne smejo biti z doma in da naj poštne posle izvršujejo osebno. Postiljoni morajo biti katoliški, zanesljivi ljudje, ki naj brez poštarjevega dovoljenja ne menjajo službe. Vsak poštar imej po 6 konj za vožnjo in ježo in po 2 koleseljna (Calessen) z vso potrebno opravo. Pošta se mudi le malo časa na postajah. Stafet ne

⁹ Dimitz, Gesch. Krains, IV, 80. — ¹⁰ Arh. v Rudolf. I. zv. 132. 6. —

¹¹ Ibid. II. zv. 396.

sme nihče zadrževati. Občinstvo naj poštarjev ne zasramuje, ne zmerja in ne pretepa, ako ne morejo precej dobiti konj. Tudi gosposko sme poštar poklicati na pomoč in s silo se braniti, ako bi ga kdo napadel zaradi konj. Plačuje se za navadno vožnjo, ko je v koleselj vpreženih par konj, poldrugí tolar od pošte. Že poprej je bilo plemičem prepovedano, da bi pred njimi jahali hlapci z obešeno torbo in poštnim rogom ter nabirali pisma, kakor poštarji. Ta prepoved se ponovi. Pozorni naj bodo poštarji, da drugi ne bodo trobili na poštni rog.¹²

Nekaj časa je hodila pošta v Gradec na Kamnik. Zaradi kuge se je pa preložila, da je šla po stari poti čez Brdo in Št. Ožbalt. L. 1717. so prosili Kamničani nadvojvodo, da bi hodila pošta iz Ljubljane zopet na Kamnik in Motnik v Celje. «Kamnik peša,» so rekli, «lepe stavbe se podirajo, ker se suše dohodki. Mnogokrat Bistrica tako narase, da pošta ne more čez reko, in tedaj mora iti na Kamnik. Seli so že včasih ondi utonili in pisma so šla po vodi. Ko bi se kdaj čez Savo napravil most namesto brodú, bi bolje stal pri Črnučah, kakor pri Št. Jakobu, koder se sedaj prevaža pošta po brodu na Podpeč.»¹³ Kakor se razvidi iz Valvasorja, se jim prošnja ni uslišala.

Cesar Karol VI. je l. 1722. po vojskah opešanemu erarju pomogel s povišanjem poštnine. Pri ježi se je potem plačevalo od vsakega konja po 2 groša več, od navadnega pisma pa, ako je prišlo od poštnih postaj, ki so erarju dajale porto, po 1 kr. več, ako pa od drugih postaj, po 3 kr. več. Omejil je cesar s patentom od 12. jun. l. 1722. tudi poštno svoboščine. Samo pisma «Ex officio» so ostala poštnine prosta. Od drugih uradnih pisem, ki so se tikala osebnih stvari, je plačevala poštnino tudi duhovščina. Oproščenje poštnine so obdržali le ministri s svojimi soprogami in otroci, državna pisarna, državni dvorni svétniki in prosjaški samostani, n. pr. kapucinski, frančiškanski i. t. d.¹⁴ Po tem zvišanju poštnine ljubljanska pošta ni hotela več vsprejemati onih 200 gld. od dežele, pa tudi ne več poštnine prosto odpošiljati pisem, katera so prišla od članov

¹² Arh. v Rudolf. I. zv. 132, 6. — ¹³ Ibid. I. zv. 132, 6 — ¹⁴ Ibid. I. 132, 6.

deželnih stanov in njihovih slug. Zastonj so prosili stanovi 2. marca l. 1741., da bi se jim obnovile stare poštno svoboščine.

Važna izprememba je zadela notranjsko pošto l. 1728. Cesta čez Hrušico je bila tako slaba, da je včasih vozila pošta čez to hribovje po tri dni. Na predlog vrhovnega državnega in dvornega poštarja Ivana Adama grofa pl. Paara je ukazal cesar Karol, naj se preloži cesta, da se pošta ogne visokega gozda v Hrušici. Prestavila se je tedaj poštna postaja iz Logatca v Planino (Alben) poleg hasperške grajščine, ona s Hrušice (Ober-Prart oder Pürpaumer-Waldt) na Razdrto (Prewaldt) in od Sv. Križa v Vipavo. V Črnici se je pa ustanovila nova postaja in določilo se poštarju letne plače 166 gld. Tako je hodila pošta malo delj časa, zato je bila pa pot zložnejša. Od Ljubljane do Vrhnike so se ljudje navadno vozili po Ljubljani. Naprej je pa potrebovala pošta do Planine 2 uri, do Razdrtega, kjer se je ločila pošta na Trst, 3 ure, odtod do Vipave 3 ure, in ravno tako od Vipave do Črnice in od Črnice do Gorice po 3 ure.¹⁵

Do leta 1730. je prihajal poleg tedenske redne ježne pošte, ki je prinašala pisma, iz Gradca v Ljubljano tudi redni prevoznik (Ordinari = Stöllfuhr) še vedno samo po jedenkrat na teden, namreč v torek popoldne, vračal se je pa iz Ljubljane drugi ponedeljek zjutraj. Od Gradca do Ljubljane so plačevale osebe, ki so imele prtljage do 50 funtov, po 5 gld., za drugo blago pa od centa po 1 gld. 15 kr. Pred določeno gostilno v Ljubljani in Gradcu so osebe sedale na poštni voz in izstopale. Ondi se je oddajalo tudi blago. Kadar ni bilo nikogar za vožnjo, je «Stöllwagen» smel ostati doma. 8. jul. l. 1730. je pa ukazal cesar Karol, da naj zaradi tržaške kupčije začne hoditi ježna pošta s pismi iz Gradca v Trst in nazaj po dvakrat na teden.¹⁶ Isto leto, 12. septembra, je cesar tudi dovolil, da so zaradi velikih sejmov v Trstu začeli odhajati iz Ljubljane na teden po trije redni prevozniki, namreč prvi v Trst, drugi v Gorico in tretji na Reko. V Trst ali

¹⁵ Arh. v Rudolf. I. 132, 6. — ¹⁶ Ibid. I. 132, 6.

Gorico se je plačalo od osebe po 3 gld., do Reke pa 4 gld. To prevožnjo (Landkutscherfahren) je prevzel ljubljanski meščan Sartori. Iz Gradca do Ljubljane je ostalo še pri starem. Kmetom in konjskim mešetarjem je bilo ostro prepovedano, na svojo roko prevažati ljudi v ona mesta po glavnih cestah. — L. 1736. se je dovolilo postojinskemu poštarju po 17 kr. od vsake pošte za priprego dveh konj ali volov, ki sta pomagala spraviti pošto na vrh Mačkovca.

28. jun. 1738 je odredil cesar Karol, da naj pošta iz Karlovca do Gradca ne vozi več čez Krapino, ampak na Ljubljano. Napravi se dobra cesta čez Metliško, koder naj gre pošta, ne po jedenkrat, ampak po dvakrat na teden. Ob dolenski deželni cesti so bile od nekdanj postaje: Ljubljana, Višnja Gora, Trebnje, Novo Mesto, Metlika, Karlovec. Cesar je pa sedaj ukrenil, da naj gre pošta na Žužemberk in Smuko, namesto na Novo Mesto in Metliko. Pritožili so se zoper to naredbo Novomeščani, češ, da jim takó uidejo dohodki za prenočišče popotnikov in mostnina, in da je na Novo Mesto le 6 postaj, na Žužemberk pa, kjer bi bilo še-le treba zidati poštne hiše, bi jih bilo 7½. Cesar je izprevidel, da imajo Novomeščani prav in je ugodil njih prošnji.¹⁷

Cesarica Marija Terezija je izdala več ukazov za povzdigo pošte. A omenimo naj samo dva. S prvim so se na dolenski pošti 3. aprila l. 1758. določile postaje: Ljubljana, Hudo (Pösendorf bei Sittich), Rudolfovo, Metlika, Karlovec. Z drugim je pa vlada 6. julija l. 1770. dovolila Juriju Kodermanu napraviti poštno postajo v Kranju, kot srednjo postajo med Ljubljano in Tržičem. Štelo se je od Ljubljane do Kranja za 1½ in od Kranja do Tržiča za 1 pošto.¹⁸

Tako slabe so bile poštne zveze na Kranjskem še v minulem stoletju!

¹⁷ Arh. v Rudolf. I. zv. 132, 6. — ¹⁸ Ibid. II. zv. 396.

Drobtinice iz furlanskih arhivov.

Nabral Ant. Koblar.

(Dalje.)

Leskovec pri Krškem. 23. jan. 1483 je bil ondi vikar Ivan. (A, a, 21, 259.) — Jakob Zobelsperger (s Čušperka) se imenuje krški župnik 21. marc. ter 19. in 30. maja 1495. (A, a, 16, 75 in 18, 69, 94.) — Duhoven Peter Jančič s Krškega je bil 19. maja 1495 kapelan tržaškega škofa. (A, a, 18, 69.) — Po smrti župnika Jakoba Zobelsperger-ja je dobil leskovsko faro v celjski grofiji (B. M. V. in Haslpach in Comitatu Cilie) Nikolaj Durrer. Prezentoval ga je bil kralj Maksimilijan 23. febr. 1497. vmestil ga je pa naddijakon Jakob Turjaški. (A, a, 18, 237.) Omeni se župnik J. Durrer 18. okt. 1497 in 12. febr. 1498. (A, a, 20, 3 in 36.) Ne vemo, na kak način je tedaj patrijarh vsled prezentacije krškega grajščaka Jurija della Turre 24. nov. 1497 za leskovsko faro potrdil Ivana Gamlicha «de Egemburk». (A, a, 24, 162.) — Matija, sin pok. Mateja Buchfinka s Krškega, je bil 23. febr. 1498 na titel Ivana Raichenburger-ja, poglavarja kraljevega ostroga, v Čevdadu posvečen v subdijakona, 26. marc. 1499 v dijakona in 3. marc. 1499 v Ogleju v mašnika. (O, z.) — Po smrti Marka Khuna je bil za krško faro od patrijarha potrjen ansarijski škof Cezar Nardi iz Montopolja. (A, c, 9.) 27. dec. 1626 je prejel župnik C. Nardi (a Montopoli, Episc. ansariensis) beneficij M. B. v starem cesarskem hospitalu v Laškem in 16. nov. 1627 vsled prezentacije krškega grajščaka Ivana Krstn. bar. Moscona tudi beneficij sv. Nikolaja na Krškem. (Zapisano je zadnjikrat Hardi, namesto Nardi, conf. «Izv.» II., 62.) (A, c, 10.) — 13. maja 1634 je bil za beneficij sv. Nikolaja v krškem gradu potrjen Juriy Gurck, ki je dobil ob enem faro Rajhenberg na Štajerskem. (A, c, 11.) Po njegovi smrti je pa beneficij v krškem gradu 8. marc. 1644 dobil Gašpar Faber (Kovač.) (A, c, 12.) — Ko je umrl Matija Studenčar, je postal 20. marc. 1653 Matija Bajželj

(Waisell) kuratni beneficijat pri cerkvi sv. Janeza Evang. v krškem mestu. (A, c, 13.) — Po smrti Jurija Frattize je bil 6. apr. 1718 za leskovškega župnika potrjen Frančišek Lovrenc Romè. (A, c, 18.)

Ljubljana. L. 1291 in 1292 se večkrat imenuje Peregrin (Peregrinus in Pelegrinus) naddijakon Kranjske in Marke. (C. 7 [1291—1294], list 8., 29., 75. in 135.) — 11. marc. 1292 klerik Nikolaj iz Ljubljane (de Laybaco). (C. 7, l. 135.) — Plemenitnik Herhlin Pograjski (Herchlinus de Pilichgraz) in Konrad Iški (Conradus de Hic) ter Albert od sv. Petra (absens), vsi trije sodniki (Judices) ljubljanski, dajo 28. jun. 1328 s privoljenjem župnika Jakoba ljubljansko faro (plebem de Laybaco) za jedno leto v najem. (C. 3, 2, l. 14.) — Okrog l. 1334, 24. maja, je bil «Otto commendator domus hospitalis Laybacensis ordinis s. Marie Theutonicorum». (C. 9, 96.) — Henrik iz Ljubljane je bil l. 1339 župnik v Svibnem in v Cerkljah. (C. 3, 3, 107.) — 21. febr. 1349 je bil Matej de Motis župnik ljubljanski. (C. 3, 4, 21.) — Duhoven Bernard, sin pok. Ruperta iz Ljubljane, je 15. maja 1349 dobil hrenoviško faro. (C. 3, 4, 49.) — 27. febr. 1493 se omeni duhoven Gregor Piscator (Ribič) iz Ljubljane. (A, a, 15, 459.) — 4. sept. 1495 je bil doktor prava Peter Knauer prošt ljubljanski. (A, a, 16, 121.) — Mihaela iz Ljubljane je vzel 16. nov. 1495 Matej, župnik pri Sv. Petru na oni strani Soče, za svojega kapelana. Obljubil mu je letne plače po 4 stare rži, soršice in prosa, 4 posode (congijs) vina in stanovanje. (A, a, 16, 153.) — 27. jun. 1498 Viljem Turjaški (Auersperger), glavar Kranjske (Carniole). (A, a, 20, 106.) Volkard Turjaški (de Haurspurg) pa je 9. jun. istega leta imenovan najvišji kamornik Kranjske in Marke. (O. z.) — Kamniški vikar Leonard Seydel je bil kanonik ljubljanski in patrijarški naddijakon Kranjske (Carniole) 13. okt. 1497 in 2. jun. 1498. (A, a, 20, 3.) — Ljubljanski kanonik Nikolaj Poden se je 16. marc. 1499 pravedal z Bernardom Fraumanom zaradi beneficija sv. Jurija na Krki. (A, a, 19, 88.) — Ljubljanski

prošt Jurij Sladkonja (Slakonia),¹ pevec (Cantor) kralja Maksimilijana, je bil predlagan 28. apr. 1499 od kralja za proštijo novomeško in faro šentrupertsko, in patrijarh ga je tudi v to potrdil 23. jul. 1500. (A, a, 24, 301.) Vrh tega je pa dobil Sladkonja (Slakoina) že leta 1499. faro dobrniško. (A, a, 22, 193.) — Večje redove so prejeli v Čevdadu: Frančišek, sin Volbanka iz Ljubljane, 18. febr. 1497 subdijakon na titel Ivana Glannhofer-ja, 21. marc. 1497 dijakonat in 25. marc. 1497 v Ogleju mašništvo. Postali so mašniki ljubljanski frančiškanski bratje: Sebastijan 18. febr. 1497, Andrej iz Benetek in Vrban s Koroškega 10. marc. 1498, Benedikt iz Ljubljane, Leonard in Gregor iz Kamnika 23. febr. 1499; dalje so dobili dijakonat istega samostana bratje: Matej in Mihael iz Ljubljane 23. febr. 1498 in Tiburcij iz Avstrije 10. marc. 1498, tonzuro in niže redove pa 10. marc. 1498 br. Volbank iz Gorice in Frančišek iz Kočevja. Razun tega so postali: avguštinska brata Matija in Jernej 9. jun. 1498 dijakona; Mihael Ostrgek iz Ljubljane 10. marc. 1498 na titel ljubljanskega kanonika Nikolaja Podna subdijakon in dijakon in 31. marc. 1498 v Beljaku mašnik; Ahac, sin pokrojača Jurija iz ljubljanske škofije, na titel pl. oprode Žige z Ellenberga subdijakon in 23. febr. 1499 dijakon; Tomaž, sin kramarja Simona, 23. febr. 1499 na titel škofa Krištofa (electi et confirmati Laybacensis Episcopi) v Čevdadu subdijakon, 16. marc. 1449 dijakon in 30. marc. 1499 v Ogleju mašnik. (O. z.) — 2. nov. 1500 je bil o. Gabrijel gvardijan ljubljanskega frančiškanskega samostana. (A, a, 23, 118.) — 9. nov. 1643 je bil kamniški župnik Jurij Scarlichi potrjen za beneficij sv. Marije Magdalene v stolnici ljubljanski. (A, c, 12.) — Po smrti mengeskega župnika Ivana Andreja pl. Flachenfelda je bil 28. nov. 1733 Leopold grof pl. Petaz, dekan ljubljanskega kapiteljna, postavljen za patrijarhovega gorenjskega naddijakona. (A, c, 20.)

¹ Iz teh podatkov, in če se primerijo še oni v «Izvestjih» II, str. 64., se spozna, da ima «Catalogus Cleri Dioec. Labac» str. 12, pomoto, ko prišteva Nikolaja Podna ljubljanskim proštom od 1499—1502. leta. Prvi se je v tem zmotil Schönleben.

Kopica patrijarških ukazov za kranjski del oglejske škofije:

24. okt. 1354 ukaže patrijarh Nikolaj Ivanu, naddijakonu Kranjske in Marke, da naj pošlje miloščinsko podporo od naddijakonata, namreč 150 mark soldov. (C. 3, 2.) — Ko se je, žal, proti koncu XV. stoletja tudi po Kranjskem začel širiti propad moralnega življenja, razglasil je patrijarh Nikolaj Donato 19. jan. 1495 oster ukaz zoper priležništvo. Če se je kdo pregrešil, izgubil je beneficij; kdor pa ni imel beneficija, dobil je za kazen dva meseca ječe. 30. sept. 1496 je isti patrijarh ta ukaz ponovil in posebno gledé sumljivih žensk zabičal, da naj se izpodé v treh dneh. (A, a, 16, 20 in 278.) — 18. nov. 1497 je ukazal patrijarh, da naj se tudi na Kranjskem praznuje god sv. Martina, škofa in spoznovalca, «pro consuetudine totius patrie», kakor prazniki sv. Katarine, sv. Lucije in sv. Silvestra. (A, a, 20, 8.) — Patrijarh Dominik Grimán je zapovedal 6. jul. 1498 sufraganu Sebastijanu de Nasimbonis, škofu konovijskemu, da naj obišče vso škofijo oglejsko. (A, a, 20, 109.) Mudil se je škof Sebastijan večjidel «in provincia Carniole». 28. nov. 1499 ga je pa patrijarh odstavil od sufragana in ukazal naddijakonom, da naj to odstavo razglásé. Bili so tačas naddijakoni: Valentin v savinjski dolini, Mihael Sterlecker v Slovenski Marki, Leonard Seidel na Gorenjskem (in Carniola); Matija Stern v Ribnici in Ivan Fröhlich je bil komisar zgornje-koroškega naddijakonata. (A, a, 22, 238.) — Važen je ukaz, katerega je izdal 2. jan. 1499 patrijarh Dominik Grimán do kranjskih duhovnov. Obsega te točke: Duhovni ne smejo igrati hazarda, ne na karte in kocke, in sploh ne nobene igre, katero prepovedujejo sveti kanoni. Nikoli naj ne igrajo z lajiki za denar, bodisi javno, ali pa na skrivnem. Ne hodijo naj na javne plése ali v maškare, ne nosijo naj krink in nikoli ne oblečejo tuje, neduhovske obleke. Prepové se duhovnom vsaka trgovina. Nihče naj ne jé in ne pije v gostilni, razun če je na potovanju, nihče naj nima gostilne ali javnega hospica, če tudi le posredno, sicer plača 25 liber soldov globe. Tuj duhoven ne

sme maševati v patrijarhatu, ako nima dovoljenja od generalnega vikarja, sicer plača globe 8 liber soldov. Mnogi duhovni nosijo dolge lase, kakor ženske. To se prepové. Lasje naj se pristrigajo, da segajo do spodnjega konca ušes in do srede vratú. Na glavi naj se vidi tonzura, da se ločijo duhovni od posvetnih ljudij. Pod kaznijo ječe in izgubo beneficija se duhovnom ostro prepové, brez višjega dovoljenja stopiti v kak ženski samostan, da se zabranijo nespodobnosti. (A, a, 23, 213.) — 6. jan. 1500 se je ukazalo klerikom, da naj pod globo 1 marke razun tonzure in stanu primerne obleke nosijo v javnosti tudi nadplečne kapuce (Caputia). (A, a, 23, 216.) — Kako da so bili duhovni dolžni gojiti cerkveno petje, priča patrijarhov opomin iz leta 1499: «Quicumque sit, et Regis filius, clericali militie astrictus, non erubescat in ecclesia ad librum accedere et cantare». (A, a, 23.)

Mekine. *Samostan:* Primož, sin mekinskega trgovca Krištofa, postane 27. febr. 1496 v Čevdadu subdijakon, dijakon pa 19. marc. 1496 na titel opatinje Jederti Josel (Milkowicz ima «Jöstl» in Valvasor Jöbstl) v Mekinah, kjer je bil njegov oče tačas samostanski oskrbnik, in 2. apr. 1496 mašnik. (O. z.) — V marcu l. 1636 je umrla prednica Lavra Cornetin (Coronini?), in 18. apr. 1636 je bila za prednico potrjena Ana Hren. (A, c, XI.) — Po smrti Klare Gollianiz je bila 13. maja 1685 potrjena opatinja Terezija Haller (Holler) in, ko je ta ostavila svet, 15. apr. 1689 Katarina pl. Atthems. (A, c, 16.)

Mengeš. 21. jan. 1325 dá Frančišek de la Turre, kanonik oglejski, za tri leta v najem dohodke mengerske fare plemenitemu Frideriku, sinu pok. Tebalda iz Varme, za letnih 60 mark soldov. (C, 1, 2.) — 14. jan. 1328, ko je bil naddijakon Gregor namestni naddijakon Kranjske in Marke, je imel mengersko faro papežev kapelan in modociški naddijakon Lombardin de la Turre. Postavil je za oskrbnika fare Konradina, imen. Gapia de la Turre. Pri tem je bil navzóč savinjski naddijakon Ivan, župnik v Braslovčah (Frazla). (C, 3, 1, 3.) 14. sept. 1328 je pa isti župnik Lom-

bardin dal faro v najem Frideriku Kolovškemu za 60 mark starih soldov. (C, 3, 2, 33.) — Ambrož, sin krojača Jerneja iz Stude, je prejel 16. mar. 1499 subdijakonat na mizni titel sufragana (škofa) Sebastijana, 30. marc. 1499 pa v Ogleju dijakonat na titel Viljema Turjaškega, glavarja Kranjske. (O. z.) — Po smrti župnika Andreja Šege je dobil na prezentacijo Lambergov beneficij sv. Andreja v Mengšu ljubljanski kanonik Jurij Scharlich 6. jul. 1639. (A, c, 11.) — Na prošnjo župnika Baltazarja Wüza, je patrijarh 20. maja 1644 potrdil bratovščino M. B. v nebo vzete na Goričici. (A, c, 12.) — Po smrti župnika Jurija Andreja bar. pl. Gallenfelsa se je 4. jan. 1700 naddijakonska čast za nekaj časa prestavila iz Mengša v Šmartno pred Kranj. (A, c, 18.)

Metlika. 1. jan. 1493 je bil v Metliki za župnika Jurij. (A, a, 15, 486.) — Posvečeni so bili v Čevdadu nastopni Metličani: Jurij, sin pok. Jurija iz Metlike (Methlinch), 7ega maja 1495 na titel Žige Pyrsa v dijakona in 19. dec. 1495 v mašnika; Ivan, sin pok. krojača Blaža, isti čas na titel svojega beneficija v mašnika; Gregor, sin Jakoba Golobariča (de Metlica) 24. sept. 1496 v subdijakona na titel Evtaha Meleza iz Višnje Gore, 18. febr. 1497 v dijakona, 31. marc. 1497 v mašnika; Matija, sin pok. Erázma Sirčiča, 22. dec. 1498 v dijakona, 23. febr. 1499 v mašnika; Primož, sin Tomaža Osebčiča, 14. apr. 1498 na titel kostanjeviškega glavarja Urha Bernikarja v subdijakona, 22. dec. 1498 v mašnika; Jernej, sin pok. Gregorja, 23. dec. 1497 v dijakona. Tonzuro in nižje redove sta pa dobila 23. febr. 1499 Jurij, sin pok. krojača Petra, in Primož, sin pok. peka Vida (de Metlica). — V Metliki je stanoval 18. febr. 1497 gospod Jurij Gall. Cesarski glavar metliške grofije (Comitatus Metling) se pa 21. mar. 1497, 31. mar. 1498 in 16. mar. 1499 imenuje Žiga Piers (tudi Pyers in Pierser). (O. z.)

Mirna. 13. jun. 1500 se omeni oproda (armiger = plemič, ki še ni postal vitez) Jurij Durrer z Lanspreža (Lanspreyss). (O. z.)

Mokronog. Peter, sin pok. Mihaela (de Nosenfuess), je postal 27. febr. 1496 na titel Andreja pl. Gallensteina v Čevdadu naddijakon, 19. mar. 1496 dijakon in 2. apr. 1496 mašnik; Leonhard, sin pok. žagarja Andreja, 20. maj. 1497 na titel čreteškega gradnika Urha Galla subdijakon, 23. dec. 1497 duhoven; Baltazar Potočnik, Andrejev sin, je pa prejel 24. sept. 1496 tonzuro in manjše redove. — Predstojnik (Prefectus) spodnjega mokronoškega gradu je bil 22. dec. 1498 in 4. apr. 1500 Žiga Mordachs. (O. z.)

Moravče. 27. febr. 1496 l. sta bila brata Andrej in Jurij Lilienberger oprodi v savinjski dolini (armigeri et prouinciales Sauniae). (O. z.) — Ivan Gall z Rožeka (de Rudolfseck) je bil pa 19. mar. 1496 gradnik (menda v Celju). (O. z.) — 31. mar. 1498 je živel v Moravčah plemeniti gospod Erazem Laser. (O. z.) — Po smrti župnika Petra Kna-wer-ja je podelil patrijarh moravško faro svojemu tajniku Ludoviku Puthcolausu, doktorju umetnostij in po rodu Benečanu. (A, a, 24, 164.) Kralj Maksimilijan je pa 24. febr. 1498 prezentoval Ivana Alespawr-ja. Nato je patrijarh, ki je imel «collationem et prouisionem» moravške fare, postavil Vida Nagliča iz Loke za ekonomu, in 27. jun. 1498 se isti imenuje župnik. Luka Sepacher je bil tačas oficijant, oziroma vikar v Moravčah. (A, a, 24, 170 in 181.) — 19. sept. 1661 prejme Peter Frančišek Pistorius od patrijarha potrjenje za moravško faro. (A, c, 14.)

Mozelj. L. 1621 dobi faro Ivan Hess (A, c, 9), 21. maja 1745 pa Jurij Sladkonja (Slakoina), katerega je vmesnil naddijakon Karol Petazzi. (A, c, 21.)

Naklo. 11. apr. 1498 je bil Mihael vikar v Naklem. (A, a, 20, 69.)

Nevlje. 4. sept. 1495 se imenuje Jurij Letzian župnik, 13. okt. 1498 pa beneficijat v Nevljah (Newla). (A, a, 16, 121 in 20, 155.) — 26. nov. 1649 je bil za vikarja potrjen Matej Vida. (A, c, 12.) — Po smrti Matije Kovača dobi 22. avg. 1718 na prezentacijo kamniškega župnika neveljski vikarjat Marko Lovrenc Peternel. (A, c, 18.)

(Dalje pride.)

Kranjski mahovi.

Spisal S. Robič.

(Dalje.)

Listnati mahovi – Musci frondosi.

Red I. Gobnjaki, Sphagnaceae.

1. Sphagnum Dill. («Sphoggos» = goba.)

1. *Sph. acutifolium* Ehrh. Na vlažnih krajih po lozah v okolici olševski, preddvorski, pri vrhu Zaplate, na Šenturški Gori in drugod.

Var. *Sph. purpureum* Schp. Na kasijanskih nasadih pri Poženku.

2. *Sph. subsecundum* Nees. Na Záplati pri drugem kalu; c. 1800 m.

3. *Sph. cymbifolium* Ehrh. V okolici olševski, pri Stranjah, na ljubljanskem barju, pri Borovnici.

Red II. Andreaeaceae.

Skupina I. Schizocarpi.

2. Andreaea Ehrhart. (Imenovan po I. G. R. Andreae-ju, lekarniku v Hanoveranskem.)

4. *A. Rothii* Web. & Mohr. (Jednoznačnica: *A. rupestris* Roth; Bryol. eur.) Na porfirovih skladih v Leskovecu kokriške doline; c. 570 m.

Red III. Bryineae.

Skupina II. Cleistocarpae.

Družina I. Ephemeraceae.

3. Ephemerum Hampe. («Ephemerus» = dneven.)

5. *E. serratum* (Schreb.) Hampe. (Jednozn.: *Phascum serratum* Schrb.) Na grezni zemlji, na desni obali olševskega potoka med Olševkom in Lužami.

Družina II. Phasceae.

4. Phascum L. («Phaskein» = svetiti se.)

6. *Ph. cuspidatum* Schreb. Na njivah med deteljo pri Cerkljah; na travnatih krajih v Kamniški Bistrici.

5. Astomum Hampe.

7. *A. crispum* (Hedw.) Hmp. (Jednozn.: *Phascum crispum* Hedwig.) Po njivah na Šenturški Gori in na vlažnih travnatih krajih na Olševku.

Družina III. Bruchiaceae.

6. Pleuridium Brid. (Pleura = rebro.)

8. *P. nitidum* (Hedw.) Rabenhorst. (Jednozn.: *Phascum nitidum* Hedw.) Na vlažni, ilovičasti zemlji pri nekem studencu na Šenturški Gori.

9. *P. alternifolium* (Dicks) Rabh. (Jednozn.: *Ph. alternifolium* Dicks.) Na vlažnih krajih, posebno pri rovih in jamah, na Olševku, pri Preddvoru in Tunjicah.

Skupina III. Stegocarpae.

(«Stegos» = pokrovček in «karpos» = plod.)

Podskupina I. Acrocarpae.

(«Akra» = vrh in «karpos» = plod.)

Družina IV. Weisiaceae.

7. *Hymenostomum* Rob. Brown. («Hymen» = koža in «stoma» = usta.)

10. *H. microstomum* (Hedw.) R. Brown. (Jednozn.: *Gymnostomum microstomum* Hedwig.) Na zemlji z dolomitnim peskom v kokriški dolini.

8. *Gymnostomum* Hedw. («Gymnos» = nag in «stoma» = usta.)

11. *G. rupestre* Schleich. Na vlažnem konglomeratu v doblškem jarku med Šenturško Goro in Sidražem; na vlažnih dolomitnih skladih v kokriški dolini; na konglomeratu pri Peričniku.

12. *G. calcareum* Bryol. germ. V razpokah dolomitnih skladov pri Polajnarjevem klancu v kokriški dolini; na belem dolomitnem pesku pri gradu Turnu nad Preddvorom.

9. *Hymenostylium* Brid. Bryol. univ.

13. *H. curvirostre* (Hedw.) Ehrh. (Jednozn.: *Gymnostomum curvirostre* Hedw.) Nahaja se mnogobrojno v nižavah in visoko gori na planinah na apnenku; pri Borovnici poleg nabirališča vode za železniško postajo; pri Savici zdolej pri potoku; v kokriški dolini na raznih krajih na dolomitni podlagi; na Grintovcu in drugod.

Var. β) *scabrum* Lindberg. Na porfiru v kokriški dolini.

10. *Weisia* Fund. (Ime po F. W. Weis-u, ki je spisal: *Plantae crypt. Florae, Goetting 1770.*)

14. *W. viridula* (L.) Hedw. Na goli ilovičasti zemlji. Ob potih, po njivah, po jarkih na Šenturški Gori, v okolici olševski in preddvorski; v kokriški dolini povsod v obilici.

11. *Eucladium* Bryol. eur. («Ev» = lep, zal in «klades» = veja, steblo.)

15. *E. verticillatum* (L.) Bryol. eur. Na mokrem lahkem kamenju v bistrškem jarku pri Preddvoru in v Doblici Šenturške Gore; na mokrih dolomitnih skladih v kokriški dolini, povsod obilno.

Družina V. Rhabdoweisiaceae.

12. *Rhabdoweisia* Bryol. eur. («Rhabdos» = črta in *Weisia*.)
16. *Rh. fugax* Bryol. eur. V razpokah dolomitnih skladov v kokriški dolini.
17. *Rh. denticulata* (Brid) Bryol. eur. V razpokah porfirovih skladov zraven Andr. Rothii v Leskovcu, kokriške doline.
13. *Cynodontium* (Bryol. eur.) Schimper. («Kyon» = pes in «odous» = zob.)
18. *C. polycarpum* (Ehrh.) Schimper. Na porfirovih skladih v kokriški dolini in takoj pri vhodu v Kamniško Bistrico.
14. *Dichodontium* Schimper Bryol. eur. («Diha» = razdeljen in «odous» = zob.)
19. *D. pellucidum* (L.) Schimp. Bryol. eur. Na osojnih krajih poleg gozdov v okolici olševski in preddvorski; okrog trohjenega štora v Korošici s plodom.

Družina VI. Dicranaceae.

Skupina I. Dicraneae.

15. *Oncophorus* Brid. («Onkos» = guša in «phero» = nositi.)
20. *O. virens* (Sw.) Bryol. eur. univ. (Jednozn.: *Cynodontium virens* Schimp. Bryol. eur.) Na vlažni zemlji na Grebenu c. 2000 m., na Grintovcu, na Močilah blizu Vršiča, med Mojstroko in Prisankom.
16. *Dicranella* Schimper. (Dim. besede *Dicranum*.)
21. *D. squarosa* (Starke) Schimp. Pri nekem studencu v Stagnah, okolice olševske.
22. *D. Schreberi* (Swartz) Schimp. Na vlažni ilovičasti zemlji v okolici olševski.
23. *D. rufescens* (Dicks) Schimp. Na vlažni ilovičasti zemlji ob grabnih in rovih pri Olševku; kraj pota od Njivice v Poženek; v doblškem jarku Šenturške Gore.
24. *D. varia* (Hedw.) Schimp. Na vlažni ilovičasti zemlji ob grabnih in rovih v okolici olševski in preddvorski; na Šenturški Gori in drugod.
25. *D. cerviculata* (Hedw.) Schimp. Na vlažni zemlji v okolici olševski in preddvorski in v doblškem jarku.
26. *D. heteromalla* (Dill. L.) Schimp. Na vlažni ilovičasti zemlji v okolici olševski; v doblškem jarku; v Kamniški Bistrici; v borovi lozi pri Komendi.
Var. β) *sericea* (Schimp) C. Müller. Na porfirasti podlagi v kokriški dolini.
17. *Dicranum* Hedwig. («Dis» = dva in «kranos» = čelada.)
27. *D. undulatum* Ehrh. Po lozah in drugod v okolici olševski in preddvorski; na Šenturški Gori.

28. *D. Bonjeani* de Not. — *Dicr. palustre* Bryol. eur. Po vlažnih travnikih in lozah v okolici olševski in preddvorski in na Šenturški Gori.

29. *D. scoparium* (L.) Hedw. Navaden mah po gozdih.

30. *D. neglectum* Juratzka. Med rušjem ali cretjem (*Pinus Mughus*.) V Korenu in na Krvavcu (1850 m.).

31. *D. congestum* Brid. Na trohljeni kladi na Močilah v okolici kranjskogorski (2000 m.).

32. *D. elongatum* Schleicher. Na bukovih koreninah na Záplati v takozvanem «Hudičevem borščku» in pri mačevski koči proti Srednjemu Vrhu.

33. *D. montanum* Hedw. Na borovih deblih (*Pinus sylvestris*) pri Komendi; na starih vrbalih pri Zalogu, toda povsod brez ploda.

34. *D. flagellare* Hedw. Na trohljenih štoreh po lozah na Šenturški Gori in v okolici olševski.

35. *D. fulvum* Hook. Na porfirastih stenah pri vhodu v Kamniško Bistrico.

36. *D. viride* (Sull. et Lesqu) Lindbg. Na svežih bukovih deblih v kokriški dolini in v Kamniški Bistrici.

37. *D. Sauteri* Schimp. Po kamenju v Slaparjevem grabnu kokriške doline; na bukovih koreninah na Močilah v okolici kranjskogorski.

Skupina II. Campylopodeae.

18. *Dicranodontium* Bryol. eur. («*Dicranos*» in «*odous*» = zob.)

38. *D. longirostre* (Starke) Schimper. Na trohljenih štoreh v okolici olševski in preddvorski; na Šenturški Gori; v Korošici Kamniške Bistrice okrog trohljenega smrekovega štora z obilnim, lepim plodom.

Družina VII. Leucobryaceae.

19. *Leucobryum* Hampe. («*Leukos*» = bel in «*bryon*» = mah.)

39. *L. glaucum* (L.) Schimp. V okolici olševski in na Šenturški Gori na vlažni zemlji po lozah, zlasti kjer rastejo bori.

Družina VIII. Fissidentaceae.

20. *Fissidens* Hedwig. («*Fissus*» = razcepljen in «*dens*» = zob.)

40. *F. bryoides* (L.) Hedw. Na vlažni zemlji, po njivah, kraj gozdov v okolici olševski; v dobljškem jarku Šenturške Gore.

41. *F. decipiens* De Not. Na skalah v okolici olševski in v dobljškem jarku Šenturške Gore.

42. *F. adiantoides* (L.) Hedw. Na skalah v okolici olševski in preddvorski; v kokriški dolini; v dobljškem jarku Šenturške Gore.

43. *F. taxifolius* (L.) Hedw. V borovniški okolici.

Družina IX. Sellgeriaceae.

21. *Seligeria* Bryol. eur. (Imenovan po Seligerju, župniku v Wölfelsdorfu, † 1812.)

44. *S. Doniana* (Smith) C. Müller. Na vlažnem škrijevem peščencu v dobljškem jarku in pri Predoslju v Kamniški Bistrici.

45. *S. pusilla* (Ehrh.) Bryol. eur. Na konglomeratu v dobljškem jarku jako obilno; na škrlastem peščencu v okolici olševski; na Werfnerskih skladih kraj pota z Možancev v kokriško dolino.

46. *S. tristicha* (Brid) Bryol. eur. Na mokrem peščencu v dobljškem jarku; na mokrih dolomitnih stenah, pri ljubeljnem klancu zgoraj nad mlinom v kokriški dolini; na mokrem konglomeratu pri Peričniku.

47. *S. recurvata* (Hedw.) Bryol. eur. Na kasijanskih tvorih na obeh straneh pota od Flegarja proti Njivici poleg Poženka; kraj pota, ki vodi iz Sidraža v Dolino, zopet na kasijanskih tvorih.

22. *Trochobryum* Breidler et Beck. («Trochos» = lončarska okrogla plošča in «bryon» = mah.)

48. *Tr. carniolicum* Breidler et Beck. Na mokrem peščencu v nekem žlebičku dobljškega jarka. Detexit S. Robič leta 1882.

Družina X. Ceratodontaceae.

23. *Ceratodon* Brid Bryol. univ. («Keros» = rog in «odous» = zob.)

49. *C. purpureus* (L.) Bryol. univ. Na zemlji in po kamenju, na polju in po gozdu visoko gori do slemen planin, povsod v obilici.

24. *Ditrichum* Timm. («Dis» = dva in «thriks» = las.)

50. *D. vaginans* (Sull.) Hampe. — *Leptotrichum vaginans* Schimp. Na ilovičasti zemlji v borovi lozi poleg Komende.

51. *D. homomallum* (Hedw.) Hampe. Na dolomitnem pesku ob cesti v Leskovcu, kokriške doline.

52. *D. flexicaule* (Schleicher) Hampe. — *Leptotrichum flexicaule* Hampe. Na vlažni zemlji in po kamenju, v nižavi in visoko gori do planin sploh navaden mah.

Var. *densum* Bryol. eur. Na Grintovcu.

53. *D. pallidum* (Schreb.) Hampe. — *Leptotrichum pallidum* Hampe. Na ilovičasti peščenici zemlji v okolici olševski in predvorski; v kokriški dolini; v Kamniški Bistrici.

25. *Distichium* Bryol. eur. («Dis» = dva in «stichos» = vrsta.)

54. *D. capillaceum* (Sw.) Bryol. eur. Na zemlji, po kamenju in na skalah na Zaplati in Krvavcu; v kokriški dolini; v Kamniški Bistrici in Korošici.

55. *D. inclinatum* (Ehrh.) Bryol. eur. Na Zaplati, Grintovcu in Grebenu.

Družina XI. Pottiaceae.

26. *Pottia Ehrhart.* (Imenovan od Ehrharta po J. Fr. Pottu, učitelju botanike v Braunschweigu, † 1803.)
56. *P. truncatula* (Hedw.) Bryol. eur. Po njivah in drugod na Šenturški Gori.
57. *P. intermedia* (Turn.) Fühnr. Po njivah na Olševku in na Šenturški Gori.
27. *Didymodon* Hedwig. («*Didymos*» = dvojin in «*odous*» = zob.)
58. *D. rubellus* (Hoffm.) Bryol. eur. Na zemlji in po kamenju, v nižavah in na planinah: na Zaplati, Storžiču, Grintovcu, Grebenu.
59. *D. rigidulus* Hedw. (Jednozn.: *Barbula rigidula* Lindb.) Na vlažni zemlji na Šenturški Gori in v okolici olševski.
60. *D. giganteus* (Funck) Juratzka. (*Geheebia gigantea* Boul. *Grimia gigantea* Schimp.) Na vlažnih in mokrih skalnatih stenah v Veliki Vetrnici na kamniški Veliki Planini.
28. *Trichostomum* Hedwig. («*Thrix*» = las in «*stoma*» = usta.)
61. *T. cylindricum* (Bruch) C. Müller. (Jednozn.: *Weisia cylindrica* Bruch. *Dydymodon cylindricus* Bryol. eur.) Pod grmovjem kraj pota s Šenturške Gore v Sidraž in tudi po njivah.
62. *T. viridulum* Bruch. (Jednozn.: *Trich. crispulum* var. *angustifolium* Bryol. eur.) Na konglomeratu v Praprotnem pri Zakalu.
63. *T. mutabile* Bruch. Na dolomitu v kokriški dolini.
29. *Tortella* Limpricht.
64. *T. tortuosa* (L.) Limpr. (Jednozn.: *Barbula tortuosa* Web. et Mohr.) Na peščeni zemlji v nižavah in visoko gori do planin navaden mah. Var. *gracilis* Sch. V okolici olševski in preddvorski.
30. *Barbula* Hedwig (bradica).
65. *B. unguiculata* (Huds.) Hedw. Na raznih krajih na Šenturški Gori in drugod.
66. *B. fallax* Hedw. Na raznih krajih na Šenturški Gori in drugod.
67. *B. reflexa* Brid. (Jednozn.: *B. recurvifolia* Schimper.) Na zemlji z dolomitnim peskom, v preddvorski okolici in v kokriški dolini.
68. *B. convoluta* Hedw. Na peščeni zemlji na mnogih krajih.
69. *B. paludosa* Schleich. (Jednozn.: *B. crocea* Brid.) Na vlažnih in mokrih skalah v kokriški dolini; v Korošici.
31. *Alonia* (C. Müll.) Kindb.
70. *A. rigida* (Hedw.) Kindb. (Jednozn.: *B. rigida* Hedw.) Na skali v Mlaki nad sv. Lenartom.

32. *Desmatodon* Brid. («Desma» = vez in «odous» = zob.)71. *D. latifolius* (Hedw.) Bryol. eur. Na Storžiču in Mokrici.33. *Tortula* Hedwig.72. *T. muralis* (L.) Hedw. (Jednozn.: Barb. muralis Timm.) Na zidovju, po kamenju, na Šenturški Gori in drugod.73. *T. subulata* (L.) Hedw. (Jednozn.: Barb. subulata P. Beauv.) Na črni zemlji, po lozah, na skalah s prstjo pokritih, na vlažnih rebrih v okolici olševski in preddvorski, na Šenturški Gori, v Korošici, v Kamniški Bistrici.74. *T. ruralis* (L.) Ehrh. (Jednozn.: Barb. ruralis Hedw.) Na kamnitih tleh in skalah, na slamnatih strehah cele odeje, na Šenturški Gori, v kokriški dolini in drugod.75. *T. aciphylla* (Bryol. eur.) Hartmann. (Jednozn.: Barb. aciphylla Bryol. eur.) Na prsteni zemlji, na mokrih kamnitih tleh, posebno na apnenku, na Grintovcu, Grebenu, na Vršiču v sedlu med Mojstroko in Prisankom.**Družina XII. Grimmiaceae.**34. *Cinclidotus* Pal Beauv. («Cigclis» = mreža, «cigclidotos» = mrežast.)76. *C. fontinaloides* (Hedw.) Pal. Beauv. Na kamenju v reki Kokri in Kamniški Bistrici.77. *C. riparius* (Host.) Arn. Na kamnih pri izviru potoka Pešate poleg Cerkljan.78. *C. aquaticus* (Jacq.) Bryol. eur. Na kamenju v reki Kamniški Bistrici.35. *Schistidium* (Brid.) Bryol. eur. («Schistos» = preklan, precepljen.)79. *S. apocarpum* (L.) Bryol. eur. (Jednozn.: *Grimmia apocarpa* Hedw.) Na kamenju, zidovju, skalovju na Šenturški Gori, v okolici olševski in preddvorski, v kokriški dolini in drugod splošno razširjen mah.36. *Grimmia* Ehrhart. (Imen. po J. F. K. Grimm-u, † 1821.)80. *G. ovata* W. et M. Na porfiru v kokriški dolini.81. *G. pulvinata* (L.) Sm. Na apnenku v okolici olševski in preddvorski in na Šenturški Gori.82. *G. Hartmani* Schimp. Na porfiru v kokriški dolini.37. *Racomitrium* Brid. («Racos» = krpa in «mitrion» = čepka.)83. *R. heterostichum* (Hedw.) Bryol. eur. Na porfiru v kokriški dolini.84. *R. canescens* (Hedw.) Brid. Na peščenih pustih zemlji, na solnčnatih gričih, na Šenturški Gori in drugod.Var. *strictum* Schlieph. Na Grebenu.

38. *Hedwigia Ehrhart*. (Imen. po J. Hedwigu, slovečem bryologu, † 1799.)

85. *H. ciliata* (Dicks) Ehrh. Na porfirnih skalah pri vходу v Suhodolnikovo dolino v Kokri.

Var. β) *leucophaea* Bryol. eur. Na porfirastih skalah na desni obali Kamniške Bistrice; v jarku za goro Grohat poleg Stranj; na neki groblji med Šent-Jurijem in Hrastjem.

39. *Coscinodon Sprengel*. («Coscinon» = reščeto in «odous» = zob.)

86. *C. pulvinatus* Spr. Na porfiru v kokriški dolini.

40. *Amphoridium Schimper* (žarica).

87. *A. Mongeotii* (Br. et Sch.) Schimp. Na porfiru v kokriški dolini, toda brez ploda.

41. *Merceya Schimper*.

88. *M. ligulata* (Spruce) Schimp. Na porfiru v kokriški dolini.

42. *Ulota Mohr*. («Oulos» = koder, «oulotes» = kočrast.)

89. *U. Ludwigii* Brid. Na smrekovi veji v Poljanah, kokriške doline.

90. *U. Hutchinsiae* (Sm.) Schimpr. Na porfirovih skalah v kokriški dolini.

91. *U. crispa* (Hedw.) Brid. Po lozah na raznih drevesih in grmih na Šenturški Gori in drugod.

92. *U. crispula* Bruch. Na deblih in vejah raznih dreves na Šenturški Gori in drugod.

43. *Orthotrichum Hedwig*. («Orthos» = naravnost in «thrix» = las.)

93. *O. cupulatum* Hoffm. Na kamnih in skalovju na Šenturški Gori prav obilno.

Var. *riparium* Hübn. Na kamnih ob krajih reke Kamniške Bistrice.

94. *O. anomalum* Hedw. Na kamnih in skalah v okolici olševski in preddvorski.

95. *O. affine* Schrad. Na deblih trepetlik (*Populus tremula*) pri Cerkljah in Poženku.

96. *O. speciosum* N. a E. Na poljskih in gozdnih drevesih na Šenturški Gori in Olševku.

97. *O. stramineum* Horsch. Na poljskih drevesih v kokriški dolini.

98. *O. leucomitrium* Bruch. Na hrastu (*Quercus sessifolia*) na Šenturški Gori.

99. *O. leiocarpum* Bruch et Sch. Na Záplati.

44. *Eucalypta* Hedwig. («*Eucalyptos*» = pokrit.)100. *E. vulgaris* Hedw. Na dolomitnem pesku v kokriški dolini.Var. *c. pilifera* Funk. Na Grintovcu.101. *E. ciliata* Hedw. Na dolomitnem pesku v kokriški dolini; na črni zemlji pri drevesnih koreninah na Šenturški Gori.102. *E. streptocarpa* Hedw. Na osojnih krajih na kamenju in zemlji v okolici olševski in preddvorski; v kokriški dolini; na Šenturški Gori; v Kamniški Bistrici.45. *Tetraphis* Hedwig. («*Tetra*» = štiri in «*raphis*» = igla, ost.)103. *T. pellucida* (L.) Hedw. Na trohljenih storeh, kladah, v okolici olševski in preddvorski in na Šenturški Gori. (Dalje pride.)

Mali zapiski.

Poročila iz Italije. *Rim, 10. aprila.* V stolici katoličanstva hitro napreduje starinoslovska in zgodovinska znanost. Prvo pospešuje najbolj tukajšnji «Cesarsko-nemški arheološki zavod» v hiši nemškega veleposlansstva na Kapitolu. Tu imajo svojo knjižnico, svoje zbirke in tudi stanovanja za profesorje. Voditelj zavodu je prof. Petersen (za kipe), prof. Hülsen (za staro topografijo), prof. Mau (isto), dr. Löwy (za keramiko) itd. Vsakih 14 dnev predavajo o svojih uspehih, na pr. dne 7. aprila o nekem pompejskem sgrafit-napisu (začrtanem na slikani steni), ki naznanja, kdaj so bili tržni dnevi v Pompeju, Kumah, Noli itd.; dalje o pomenu nekega Polyktetovega kipa, ki predstavlja zmagalca, ko si postavlja venec na glavo; in zadnjič o starorimskem napisu iz Sullinega časa, ki se je našel v rimski okolici, a se nahaja v privatni zbirki v Lipskem. — Starokrščansko arheologijo pospešujeta najbolj komendantor De Rossi in monsignor J. Wilpert. Prvi koplje v katakombah sv. Priscille (na severni strani Rima, blizu slavnoznanih katakomb sv. Agnese), kjer se nahaja najstarejša slika Matere božje iz I. stoletja. Pred kratkim je našel tu napis: *Origius Sozon, duorum Augustorum libertus*, ki izvira (najpozneje) iz začetka III. stoletja. Wilpert je izdal lani svojo študijo «Die Katakombengemälde und ihre alten Copien» ter pripravlja sedaj monumentalno izdajo teh slik, ki so verno posnete po originalih, dočim so bile poprejšnje (Bosijeve) v marsičem le plod domišljije. — Povodom obiska nemškega cesarja je začela italijanska vlada razkopavati severni del stadija na Palatinu. Poleg mnogo arhitektoničnih kosov našli so do sedaj marmorni kip sedeče deklice (nadnaravne velikosti), lepo delo, škoda, da manjkata roki in glava. Ko so dne 7. t. m. našli tudi neko mramornato glavo, veselili so se že, da bodo kip lahko popolnili, a prezgodaj, ker se glava ne vjema s trupom in je tudi iz drugačnega mramorja napravljena. — Na Aventinu, v samostanskem vrtu sv. Anselma, so našli delavci 100 zlatih medalij, katere je bil dal kovati

rinski senat l. 164. po Kr. na čast cesarju Luciju Veru, ko je bil podjarmil Armenijo. Vsaka izmed njih ima zlate vrednosti do 25 frankov, a starinske do 400 frankov. Toda nevedni delavci so jih prodajali po 1 frank! Oblastvu se je posrečilo zaslediti 40 od onih medalij, 60 pa jih je izginilo iz Italije. — Na rimskem «foru» je sedaj že vse razkopano in očiščeno. Prof. Hülsen je izdelal popolen opis foruma s podobami in rekonstrukcijami; popis se ravno sedaj tiska. — Avstrijski zavod za zgodovinsko raziskovanje pod vodstvom dvorskega svetnika Sickelna preiskuje pridno vatikanski arhiv in nabira gradivo za zgodovino tridentinskega zbora. Otec Evsebij Fermendžin, Hrvat, preiskuje razmere južnih Slovanov nasproti papeški stolici v XV. stoletju. (V kratkem Vam pošljem tri listine o ustanovitvi jezuitskega samostana v Ljubljani). — Vrli starina Crnčič nadaljuje svoja raziskavanja gledé zgodovine svetojeronimskega gostinca za južne Slovane v Rimu in zbira nove dokaze, kako so Slovence izključili od dobrot tega zavoda (glej «Slovanski Svet» l. 1890.); spis bode v kratkem razglasil v zagrebskih «Starinah». Našel je listino, s katero je poslal kardinal Stechetius l. 1651. dva duhovnika tega zavoda, da sta šla pobirat radovoljnih doneskov po slovenskih in hrvaških deželah. Ko so pozneje hoteli dokazati, da svetojeronimski gostinjec ni za Slovence, «ki so pod cesarjem», izbrisal je ime «Istria» na listini in izpremenil v «Bosnia» (!), «Carniola» pa v «Sclavonia». Ohranil se je tudi zapisnik, koliko so nabiralci dobili iz vsake župnije. Da so smeli nabirati tudi po oglejski patrijarhiji, morali so dobiti dovoljenje patrijarhovega vikarja, ki je stanoval tedaj «a Litopoli» (v Kamniku). Na Kranjskem in bližnjem Štajerskem so nabirali po sledečih župnijah: Parochia Gurfeldensis (Krško), P. S. Laurenti in Arch (Raka), Praepositura Rudolphswertensis (Novo Mesto), P. Boni Campi (Dobrepolje), P. Obergurk (Krka), P. S. Viti sub Siticio (Šent Vid pod Stičino), P. Seissenburg (Žužemberk), P. Dobernicensis (Dobrnice), P. Treffen (Trebnje), P. Pilichberg (Polšnik), P. S. Martini in Tuhain sub Stayn (Sp. Tuhinj), P. B. M. V. in valle Tuhain (Zg. Tuhinj), P. Fränzensis (Vransko), P. Froselaiensis (Braslovče), P. S. Pauli (Sv. Pavel), P. S. Martini ad Scalas (Škale), P. S. Michaelis extra oppidum Schönstain (Šoštanj), P. S. Georgii in Prasperg (Mozirje), P. S. Canziani in Rietz (Rečica), P. S. Lisabet (sic!) in Laufn (Lubno), P. Oberburgensis (Gornji Grad), P. Neulensis (Nevlje), ex Camnicensi (sic!) Civitate (Kamnik), Vicariatus B. V. in Sulzbag (Sulcpah), V. S. Laurentii in Läutsch (Luče), P. S. Petri prope Stain (Komenda), P. B. V. in Cirklach (Cerklje), P. B. V. in valle Mariana Michlstetn (Velesovo), P. Noviforuli (Tržič), P. ad S. Andream Mosnae (Mošnje), P. Cronau (Kranjska Gora), P. S. Michaelis in Linghfelt (Dolgo), P. S. Georgii in Gorgiach (Gorje), V. Rodein (Rodine), in Civitate Crainburgensi (Kranj), P. Pellant supra Lagkh (Poljane), P. S. Petri in Selzach (Selca), in P. Locopolitana «nihil fuit», nihil etiam in civitate Locopoli (Loka), P. S. Martini extra Crainburgum (Šmartno), P. S. Petri in Nachles (Naklo), Pieve di S. Georgio presso Crainburg (Šent-Jurij), P. S. Uldarici in Flednik (Smlednik), P. apud S. Margaritham in Wadiz (Vodice), Deputati Provinciae Carniolae (deželni

stanovi kranjski), P. S. Petri infra Labacum (Sv. Peter v Ljubljani), in civitate Labacensi (ljubl. mesto), P. S. Pauli (Vrhnika), P. S. Martini in Morauze (Moravče), P. Iggensis (Ig). — Natančneje bode povedal Crnčičev spis v «Starinah».

S. Rutar.

Stolp ljubljanskega gradu. Tuji, ki obiščejo Ljubljano, radi gledó na stolp ljubljanskega gradu, ker je od todí prelep razgled na Ljubljano in okolico. Sezidan je bil spodnji del stolpa l. 1544. Oblika njegovih gotskih oken se vjema s to letnico. Imenovali so ga tačas stolp za piskače (Pfeiferthurn), ker so pod njim v lesenem hodišču piskali vsak dan zjutraj ob 11. mestni godci na tri trombe in kornet. Táko zabavo je Ljubljančanom plačevalo mesto. Posebno lep rog je za stolp piskačev daroval magistratu škof Tomaž Hren l. 1606. Glas tega lepega rogu se je slovesno razlegal po mestu zvečer o mraku, včasih pa tudi zjutraj po četrú ure, posebno pa, kadar je obiskal Ljubljano deželni knez. Tudi slovesni obhod deželnih glavarjev, izvolitev župana in mestnega sodnika je naznanjal ta rog. 4. oktobra l. 1813. so Avstrijci močno poškodovali stolp, ko so s topovi streljali z Golovca na grad, katerega so branili Francozi. L. 1815. so stolp popravili mestni očetje, naredili za 2757 gld. na vrhu leseno izbo požarnemu stražniku in novo uro. Leseno navlako so podrli koncem l. 1847. Nastopno leto je mestni magistrat s 4827 gld. dovršil zidanje stolpa. Pod vrhom se je za 6827 gld. postrojilo čedno stanovanje za čuvaja, ki naznanja požare. Nad čuvajevo stanovanje so obesili tri zvonove, kateri še danes visijo, da se na nje udarja, kadar gori. Ti zvonovi so zelo zanimivi in blaglasni. Veliki ima pri vrhu klobuka podobico Matere božje in na okrog napis v gotskih minuskulah: *o t rex t glo(r)ie t ueni t cum t pace t anno t domini t millesimo C. C. C. X. X. X. (1440)*. Gotovo so si Ljubljančani želeli mirú in tedaj so celó na novi grajski zvon dali napisati: «O, kralj slave, pridi z mirom!» Toda želja se jim ni izpolnila. Ravno tega leta, ko je bil zvon vlit, sta Ljubljano prišla oblegat koroški vojvoda Albreht in celjski grof Urh. Ljubljana se je čvrsto branila in hrabri Jurij pl. Apfaltrer je odpodil napadalca pred kresom l. 1442. Maščevala sta se s tem, da sta požgala grad Apfaltrer-jev Turen (Tivoli). Večkrat je še pozneje ta zvon klical Ljubljančane k orožju, kadar je Turek pridrl blizu mesta. Premnogokrat je pa tudi s svojim pretresljivim glasom naznanjal, da požar uničuje bivališča meščanom. Semanje dni je dajal znamenje, kadar je minul čas trženja, in o dveh velikih sejnih (1. maja in 19. nov.) je pel opoldne po celo uro. Srednji zvon je podolgaste oblike, kakor veliki. Zgoraj ima opis: «*Lienhart Giesser hat mich gosen zw Laibach 1553*». Na sredi klobuka je grb ljubljanskega mesta, a brez zmaja. V spomin, da je Turek zastoj oblegal Ljubljano, je nekđaj pel ta zvon vsak dan zjutraj ob sedmih. Požarni čuvaj je pa kazal Ljubljančanom, da ne spi po noči, s tem, da je ponavljal na-nj po toliko udarcev, kolikor jih je odbila ura na veliki zvon. Mali zvon nima letnice, a oblika kaže, da je bil vlit okrog l. 1700. Zgoraj ima napis: «*A peste, fame et bello, libera nos Domine*» in ob strani ga kinčajo podobe sv. Jurija, sv. Florijana in sv. Petra in Pavla. Pel je nekđaj

hudodelcem, ko so jih peljali na morišče in zato so mu dali ime: «Zvonec ubogih grešnikov».

A. Koblar.

Kranjski del ljubljanske škofije l. 1605. Tri kranjske fare, namreč Naklo, Svibno in Polhov Gradec, so bile l. 1605 podložne ljubljanskemu kapiteljnu, ki je zvrševal v njih tudi naddijakonsko oblast. Vse druge kranjske fare (in samostani), kar jih je spadalo v ljubljansko škofijo, so bile pa razdeljene v dva naddijakonata, namreč v gorenjskega in dolenskega. Poslednji se je imenoval «Carniolia Inferior», dasiravno je obsegal mnogo fará, ki ležé na sedanjem Gorenjskem. Pod kranjski ali gorenjski naddijakonot so se štele fare: 1.) Kranj s štirimi podružnimi farami: Podbrezje, Križe, Kovor in Preddvor. Kranjski župnik Ivan Frid. Klemen je bil gorenjski naddijakon in škofov tajnik. 2.) Šmartno pred Kranjem. 3.) Radovljica. Prošt je bil kot župnik podložen naddijakonu v Kranju. 4.) Kropa. Fara je bila ustanovljena po reformaciji od škofa Hrena. 5.) Bled. V blejskem gradu so imeli briksenski škofje kapelo sv. Ingenuina in Albuina, na otoku pa briksenski prosti cerkev M. B. 6.) Bohinj. 7.) Jesenice. 8.) Gorje (Gorjana). 9.) Kranjska Gora. 10.) Fužine (Weissenfels), na meji Kranjske, Koroške in Italije. — Dolenskemu naddijakonatu so se pa prištevale fare in samostani: 1.) Samostan studenca M. D. (Fontis Mariae) pri Kostanjevici, ležéč v fari šent-jernejski. 2.) Samostan sv. Janeza Krstnika v Bistri (Freydniz), v fari vrhniški, kjer je bil prijor o. Avguštin Brentius. 3.) Samostan presv. Trojice v Pleterjah, v fari šent-jernejski, katerega so imeli jezuitje ljubljanski. 4.) Kapiteljska fara Št. Jernej, na polju med Krko in Savo. 5.) Vrhnika. 6.) Cerkev v Logatcu. 7.) Sv. Peter zunaj ljubljanskega ozidja. 8.) Ig. 9.) Dob. 10.) Krašnja. 11.) Št. Vid nad Ljubljano. 12.) Šmartno pod Šmarjino Goro (in radice Montis Mariani v. Kallenberg). 13.) Sovra. 14.) Smlednik (cerkev sv. Florijana!). 15. Vodice. (Hrenov dnevnik.)

Darovanje sveč v ljubljanski stolnici l. 1597. Škof Hren je zapustil na popisanih listih svojih koledarjev, katere hrani deželni arhiv v Rudolfinumu, iz svojega časa mnogo zanimivih beležk; ki nam pojasnujejo marsikatero stran naše cerkvene in svetne zgodovine. Za danes podamo le jedno drobtinico iz koledarja z leta 1597. Takrat je bil Hren stolni dekan in pridigar pri sv. Nikolaju v Ljubljani. Začel se je bil kazati tega leta sad njegovih gorečih govorov proti luteranstvu, katero je bilo že iztrebilo celò izmed kmetskega ljudstva več starih krščanskih navad in med temi tudi darovanje sveč na svečnico. Obrat na bolje je zabeležil Hren s temi besedami: «Letos (1597) na svečnico so zopet prinesli kmetje v dar po dve sveči, jedno za sv. Nikolaja in drugo za sv. Kristofa. Več let se je bila ta navada opustila». Važna je tu potrditev, da se je takrat sv. Kristof posebno častil v ljubljanski stolnici, kakor se je godilo tudi po nekaterih drugih cerkvah naše domovine.

Slovstvo o domoznanstvu slovenskih dežel: *Ortsnamenbuch der Steiermark im Mittelalter* von Joseph von Zahn. Wien 1893. Vel. 8°, 584 str., cena 20 gld. To velezanimivo knjigo je ravnokar izdal štajerski deželni arhivar pl.

Zahn. V alfabetskem redu so v njej nanizana vsa krajevna imena štajerske dežele, kar se jih je moglo najti iz raznih listin, urbarjev in drugih rokopisnih in tiskanih virov za srednji vek. Knjiga je za znanstvo neprecenljive vrednosti in je brez dvoma sad dolgoletnega truda. Važna je za Slovane in gotovo bode prav prišla jezikoslovcem in topografom, važna pa tudi zato, ker jasno dokazuje, je bila nekdanj vsa štajerska dežela — slovenska ter da se je polagoma in uspešno ponemčevala še-le v drugi polovici srednjega veka. Vse to učeni gospod arhivar lepo opiše v predgovoru. A vkljub vsem prednostim ima knjiga vendar neodpušljivo hibo, ki neprijetno dirne Slovence na prvi pogled. Krajevna imena prvotno slovenske dežele se namreč reducirajo in razlagajo takó, kakor bi slovenskega jezika nikdar na svetu ne bilo. Pač se izgovarja slovensčine neveščí pisatelj (str. XV.), da ni mogel najti nobenega slavista, ki bi mu bil razložil slovanska zložena imena. To seveda ni lahek posel, a je silno potreben, ker se drugače ni mogoče izogniti pomotam. Mnogo odgovornosti bi bil pisatelj odložil, ako bi mu bila «velika mreža dopisovalcev, katero je imel razpeto po vsi deželi», vsaj to naznanila, kakó ljudstvo dotične kraje imenuje dandanes po slovensko, in prav nič bi ne škodovala nemški učenosti, ako bi vsaj v oklepih stala tiskana tudi slovenska krajevna imena. Našel bi se gotovo kdo, ki bi srednjeveške spake primerjal z živim jezikom, sestavil debla, iz katerih izvirajo besede, in tako rešil Nemce mnogih težav. Da se uspešno dovrši to najvažnejše delo za štajersko krajeslovje, bode treba napeti še jedenkrat omenjeno mrežo. Prihodnjic izpregovorimo še kaj o tej knjigi.

Zur Erinnerung an Heinrich Freyer. Tako je naslov podlistku «Laib. Zeitung»-e od dne 17. marca t. l. št. 63, s katerim se temeljito dokazuje, da je Freyer sestavil znani, izvrstni zemljevid kranjske dežele, katerega je izdal l. 1844 in 1845. Izšel je ta podlistek v posebnem odtisu.

Handbuch der Kunstpflege in Österreich. Wien, 1893, II. Aufl. V tej knjigi so opisani tudi zavodi, zbirke in društva po Slovenskem, ki gojí umetnost v širjem smislu.

Ptiči v tivolskem gozdu pri Ljubljani. Letošnjo pomlad je dobil tivolski gozd poleg starih znancev nekaj novih krilatih prebivalcev. Ni je za Ljubljancane lepše zabave, kakor gori nad tivolskim gradom gledati, kako skakljajo gibčne ptičice z veje na vejo, in poslušati njih žvrgolenje. Popolnoma niso varne, zato včasih plaho dvigajo glavicé. Največji njihov sovražnik, škrjančar ali skol (Falco subbuteo), nekolikokrat na dan prifrči nad-nje. Gotovo si je že izbral blizu boječé tropice kak prostor za svoje gnezdo. Mnogo ljubih pevcev pride roparju v kremplje, da jih ponese mladičem. Na neporaščenih krajih gozda se navadna postovka (Falco tinnunculus) vidi poséjati že od 19. marca. Nočno tihoto motijo ponočne ujede. Vendar le redko plaše okolico. Pred nekaj leti je pač gnezdila v tem gozdu celò uralska sova (Syrnium uralense), a potem je zapustila ta kraj. Kavka (Lycos monedula) in šoja (Garrulus glandarius) bi radi tudi gospodinjili, kar pa ni kaj prida. Prav pridno trkajo na debla žolne (Picus Martius

et viridis) in si strojijo bivališča. Tudi mali in veliki detel (*Picus minor* et *major*) se vidita včasih pri delu. Tu leti dolgoprstni plezavec (*Certhia familiaris*) in brglez (*Sitta europaea*) se ondi oglašata. Lepega imena nima smrdokavra ali navadni udeb (*Upupa epops*), ki je prišel 7. aprila, zato se pa tem bolj postavlja s svojo lepo perjanico. Prav šestokrat se prisnuče kak stržek (*Troglodytes parvulus*) ali pa kraljiček (*Regulus ignicapillus*). Rudeča tášica (*Dandalus rubecula*), čopasta senica (*Parus cristatus*), menišček (*P. ater*), trstna in velika senica (*Poecila palustris* et *Parus major*) večkrat priskakljajo, obiraje po drevesih škodljive žuželke. Pred nekoliko leti se je tu naselil kovaček (*Phylloperone trochilus*). Veselo je, da se leto za letom množé črni kosi (*Merula vulgaris*). Letos se oglašata tudi navadni drozeg (*Turdus musicus*). Da bi le nihče ne preganjal tega gozdnega slavca! Neredko je visel na smrekovih češarkih v prejšnjih letih mali blask ali krivokljun (*Loxia curvirostra*); zadnji čas ga ni videti. Najredkejim ptičjim gostom tivolskega gozda se prišteva divji petelin (*Tetrao urogallus*). Že nekaj let se spuščajo petelini iz visokih gorskih gozdov v to nižavo. Letos so jih opazili že kakih pet. Lepega divjega petelina je dne 22. aprila t. l. v daljavi 50. korakov ustrelila ondi gospodična Fina Baumgartnerjeva iz Ljubljane. Ako se jih prihodnje leto zopet kaj vgnezdi, bodo Ljubljančani lahko hodili poslušat njih petje meseca marca in aprila, samo prizanašati jim bodo morale nežne roke s smrtonosnim zrnom. Zadnji čas je došla domača lastavica (*Hirundo rustica*); od 14. aprila se sliši kukavica (*Cuculus canorus*), in koncem aprila pričakujemo najkasnejo ptico selivko, rumenega kobilarja (*Oriolus galbula*). Tedaj dovolj življenja za mladi in prijetni gozdič, ki je tako blizu glavnega mesta!

Starinske najdbe pri mestu Kranju. Na severu od Kranja, precej za farnim pokopališčem proti zapadu, kjer koplje gosp. pivovarnar Mavril Mayer temelj za novo klet, se je našlo zadnje dni imenitno prazgodovinsko pokopališče. Delavci so prekopali že več ravnih grobov, toda raznesli so nekaj lepih najdb na razne strani. Posrečilo se je pa g. J. Pečniku, ki je s čast. g. I. Vrhovnikom in urednikom tega lista 26. aprila t. l. šel preiskovat prazgodovinske naselbine okrog Kranja, oti se nekaj lepih, izvrstno ohranjenih izkopfn, namreč 5 krasnih fibul, med njimi dve prav redke vrste in jedno čolničasto, veliko zalasnico in železno sekuro. Vse to je lastnik gospod trgovec Franc Omersa velikodušno podaril omenjenim gospodom za deželni muzej. Ker je gospod Mayer tudi blage volje gosp. Pečniku dal dovoljenje, da dalje preiskuje, se bode kmalu pokazalo, da je bil kraj, kjer stoji gorenjska stolica, obljuden že davno pred Kristusovim rojstvom. Najdbe spadajo namreč v hallstattsko dobo in so posebno važne zaradi tega, ker se na Gorenjskem doslej sploh še ni nič takega našlo. O nadaljevanju preiskovanja poročimo prihodnjič.

Izdaje in zalaga »Muzejsko društvo za Kranjsko».

Tiskala Kleinmayr in Bamberg v Ljubljani.